

POWIAT STAROGARDZKI

GMINA MIEJSKA STAROGARD GDAŃSKI

GMINA STAROGARD GDAŃSKI

GMINA BOBOWO

GMINA ZBLEWO

STAROGARDZKI
MIEJSKI OBSZAR
FUNKCJONALNY

STRATEGIA
ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH
DLA MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
STAROGARDU GDAŃSKIEGO
2021-2027

Opracowanie dokumentu:

www.euro-pro.pl

Starogard Gdański, styczeń 2024

SPIS TREŚCI

1	<u>WPROWADZENIE</u>	3
2	<u>OBSZAR OBJĘTY STRATEGIA</u>	5
2.1	SPÓJNOŚĆ OBSZARU	6
3	<u>SYNTEZA DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ, ŚRODOWISKOWEJ I SPOŁECZNEJ MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO STAROGARDU GDAŃSKIEGO</u>	8
3.1	ŚRODOWISKO I KLIMAT	8
3.2	ENERGETYKA	12
3.3	GOSPODARKA, RYNEK PRACY, INNOWACYJNOŚĆ	15
3.4	TURYSTYKA, KULTURA, OFERTA CZASU WOLNEGO	19
3.5	CYFRYZACJA	22
3.6	EDUKACJA	24
3.7	OCHRONA ZDROWIA	27
3.8	POLITYKA SPOŁECZNA, AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	31
3.9	SYTUACJA IMIGRANTÓW MIESZKAJĄCYCH NA TERENIE STAROGARDZKIEGO MOF	33
3.10	MOBILNOŚĆ/TRANSPORT (DROGI, TRANSPORT PUBLICZNY)	36
4	<u>WIZJA, CELE I PRIORYTETY</u>	42
4.1	WIZJA MOF STAROGARDU GDAŃSKIEGO	42
4.2	CELE I PRIORYTETY REALIZOWANE W RAMACH ZIT	43
5	<u>LISTA PROJEKTÓW I SPOSÓB ICH WYBORU</u>	58
6	<u>PLAN FINANSOWY STRATEGII</u>	79
7	<u>PROCES ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I INTERESARIUSZY</u>	86
7.1	BADANIA SPOŁECZNE	86
7.2	PARTNERZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZY	89
8	<u>SYSTEM REALIZACJI STRATEGII ZIT</u>	94
8.1	LIDER POROZUMIENIA	95
8.2	PARTNERZY POROZUMIENIA	96
8.3	ORGAN DORADCZY ZWIĄZKU ZIT (ZESPÓŁ OPERACYJNY)	98
8.4	CIAŁO DORADCZE ZWIĄZKU ZIT	99
8.5	PODSTAWY PRAWNE	99
8.6	WYŁANIANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ ROZWOJOWYCH	100
8.7	PLANOWANE DZIAŁANIA W ZAKRESIE MONITOROWANIA GOTOWOŚCI REALIZACYJNEJ PROJEKTÓW	100
8.8	MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	101
9	<u>ZAŁĄCZNIK NR 1 KRYTERIA WYBORU PROJEKTÓW</u>	102

1 WPROWADZENIE

Niniejsza Strategia opracowana została zgodnie z wymaganiami określonymi dla strategii terytorialnych w art. 28-29 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej oraz w art. 34 ust. 15 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Ponadto Strategia zgodna jest z postanowieniami Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.

Strategia ZIT służyć ma rozwojowi Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego (dalej zwanego także Starogardzkim Miejskim Obszarem Funkcjonalnym). Głównym zadaniem dokumentu jest ustalenie najistotniejszych celów i kierunków rozwoju obszaru MOF Starogardu Gdańskiego (w oparciu o zidentyfikowane potencjały oraz istniejące bariery rozwojowe obszaru objętego Strategią), tak by wzmacniać powiązania funkcjonalne oraz zapewnić partnerski model współpracy samorządów tworzących MOF.

Prace nad Strategią rozpoczęły się w IV kw. 2021 r. i dotyczyły przygotowania diagnozy stanu istniejącego. Pod uwagę wzięto m.in. takie obszary jak środowisko, gospodarka, transport czy polityka społeczna. W etap ten, oprócz partnerów wchodzących w skład MOF, zaangażowani zostali także przedstawiciele lokalnej społeczności (podmioty społeczne i gospodarcze), którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, co pozwoliło na lepsze zrozumienie sytuacji i potrzeb osób zamieszkujących i działających na terenie samorządów MOF Starogardu Gdańskiego. W dalszym etapie, pogłębiona została diagnoza obszaru transportu i mobilności, a także przeprowadzono badania wśród imigrantów zamieszkujących teren MOF.

Na podstawie wyników diagnozy opracowana została wizja obszaru oraz cele strategiczne, priorytety i kierunki rozwoju, które także konsultowane były z podmiotami zewnętrznymi: partnerami społeczno-gospodarczymi. Następnie, w toku ogłoszonego

otwartego naboru wyłoniono konkretne projekty, które przyczynią się do wypełnienia ustalonych priorytetów.

Warto podkreślić, że partnerzy wchodzący w skład MOF Starogardu Gdańskiego współpracują ze sobą od wielu lat, a w perspektywie finansowej UE 2014-2020, zrealizowali z sukcesem szereg projektów w ramach funkcjonującego już wówczas Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego. Opracowana wspólnie Strategia ZIT służyć będzie harmonijnemu rozwojowi zarówno całego obszaru, jak i poszczególnych samorządów, jednocześnie będąc podstawą do aplikowania o środki finansowe w ramach funduszy unijnych przeznaczonych na lata 2021-2027.

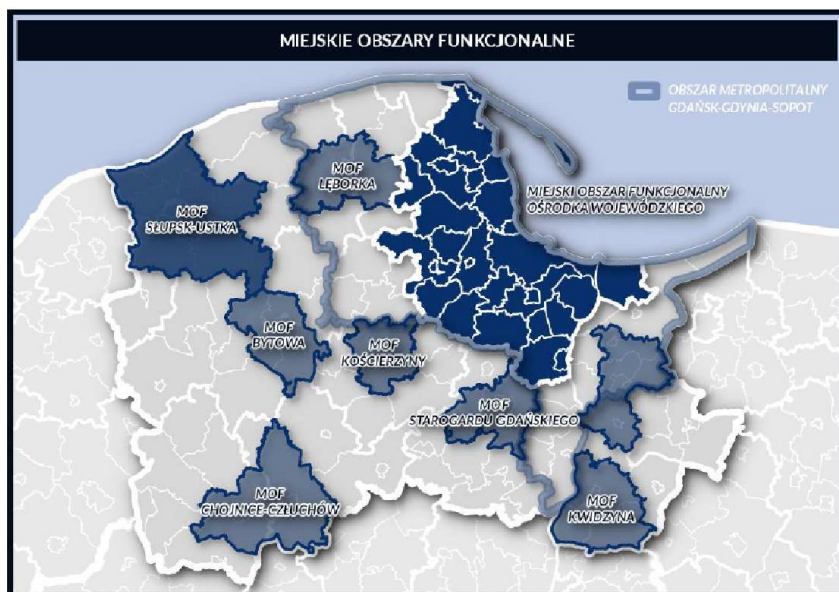
Dla projektu Strategii przeprowadzono konsultacje społeczne. Ponadto wystąpiono do właściwych organów o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii. Zgodnie ze stanowiskiem właściwych organów, Strategia nie stanowi dokumentu, dla którego występuje obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

2 OBSZAR OBJĘTY STRATEGIĄ

Granice miejskich obszarów funkcjonalnych zostały określone w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (SRWP 2030) oraz w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 (PZPWP 2030) i wynikają z zapisów Krajowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego 2030 (KPZK 2030) oraz rozdziału 4a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z PZPWP 2030, Miejski Obszar Funkcjonalny Starogardu Gdańskiego jest jednym z 9 obszarów MOF na Pomorzu, a jego zasięg przestrzenny obejmuje tereny położone w południowej części województwa pomorskiego, we wschodniej części powiatu starogardzkiego.

Rysunek 1 Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie pomorskim

Źródło: PZPWP 2030

Miejski Obszar Funkcjonalny Starogardu Gdańskiego obejmuje:

- Miasto Starogard Gdański,
- Gminę Starogard Gdański,
- Gminę Bobowo,
- Gminę Zblewo.

Warto zaznaczyć, że z uwagi na położenie gmin na terenie powiatu starogardzkiego, sam Powiat Starogardzki, niejako w sposób naturalny, również jest członkiem MOF Starogardu

Gdańskiego, aktywnie działając na rzecz rozwoju i zacieśniania współpracy gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego.

Łącznie teren MOF Starogardu Gdańskiego zajmuje powierzchnię 410 km² i zamieszkiwany jest przez 74 847 osób (dane z raportów o stanie gmin za rok 2020).

Rysunek 2 Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład MOF Starogardu Gdańskiego na tle powiatu starogardzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:POL_powiat_starogardzki_locator_map_\(label-pl\).svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:POL_powiat_starogardzki_locator_map_(label-pl).svg)

2.1 SPÓJNOŚĆ OBSZARU

Gminy wchodzące w skład MOF Starogardu Gdańskiego stanowią spójny obszar obejmujący miasto Starogard Gdański oraz gminy położone najbliżej jego granic i powiązane z nim funkcjonalnie. Jest to zwarty obszar, na który miasto oddziałuje w największym stopniu pod kątem gospodarczym i społecznym, stanowiąc jednocześnie ważne centrum komunikacyjne zarówno w skali obszaru, jak i połączeń z innymi obszarami województwa.

Warto wspomnieć, że mieszkańcy tych terenów w znacznej części pracują na terenie miasta, a dzieci i młodzież uczęszczają do przedszkoli i szkół położonych w jego granicach. W Starogardzie Gdańskim znajdują się także główne punkty usługowe i administracyjne, do których najbliższej mają właśnie mieszkańcy wspomnianych gmin. Z uwagi na silne powiązania na obszarze tym występują podobne problemy, które zazębiają się w wielu dziedzinach i rozwiązane mogą być jednocześnie przez wszystkich partnerów. Przykładem być tu mogą inwestycje w infrastrukturę transportową, które wpływają na jakość i szybkość połączeń, a w połączeniu z inwestycjami z zakresu turystyki przekładają się na rozwój gospodarczy. Takie działania mają większy zasięg, są bardziej efektywne kosztowo i mogą być zrealizowane w krótszym czasie. Jednocześnie z uwagi na powiązanie przestrzenne oraz występujące uwarunkowania kulturowe i przyrodnicze, są to obszary o podobnych celach rozwojowych. Co więcej, władze poszczególnych gmin współpracują ze sobą od wielu lat realizując wspólne projekty, w tym również ze środków unijnych.

3 SYNTEZA DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ, ŚRODOWISKOWEJ I SPOŁECZNEJ MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO STAROGARDU GDAŃSKIEGO

Podstawowa diagnoza MOF Starogardu Gdańskiego opracowana została w okresie wrzesień – grudzień 2021 r. i uzupełniona została o wyniki badań zrealizowanych w tym samym czasie. W roku 2022 diagnoza rozszerzona została w zakresie transportu i mobilności, a także sytuacji imigrantów przebywających na terenie MOF.

W ramach przygotowania syntezy diagnozy przeanalizowano problemy, potrzeby oraz potencjały występujące w każdym z omawianych obszarów.

3.1 ŚRODOWISKO I KLIMAT

3.1.1 POTENCJAŁ

Bez wątplenia do potencjałów MOF Starogardu Gdańskiego w zakresie środowiska i klimatu zaliczyć należy:

1. Liczne walory środowiskowe obszaru: lasy, rzeki, jeziora, tereny rekreacyjne. Przede wszystkim fakt, że na terenie MOF występuje duża bioróżnorodność. Znajduje się tu Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich (rezerwat biosfery Bory Tucholskie – Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich), który stanowi jeden z największych w Polsce kompleksów leśnych o łącznej powierzchni ok. 350 tys. ha. Walory przyrodnicze obszaru chronione są w ramach europejskiej sieci Natura 2000. Równie ważnym przyrodniczo obszarem jest Obszar Natura 2000 „Dolina Wierzycy”, który znajduje się na terenie gminy Starogard Gdański i miasta Starogard Gdański. Ww. zasoby środowiskowe są korzystne zarówno z punktu widzenia mieszkańców jak i potencjału związanego z rozwojem usług turystycznych na terenie MOF. Dodatkowo, uzupełnienie terenów leśnych na terenie miasta stanowią parki, skwery i zieleń osiedlowa.
2. Dobrze zorganizowany system reagowania kryzysowego. W przypadku pojawienia się ekstremalnych zjawisk pogodowych (wichur, intensywnych burz i ulew), wszystkie gminy wchodzące w skład MOF posiadają jednostki szybkiego reagowania, które zajmują się

usuwaniem skutków i zabezpieczeniem terenów dotkniętych ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Są to jednostki służb ratowniczych oraz OSP, które są odpowiednio wyposażone i przygotowane. Pod względem organizacyjnym mieszkańcy MOF mają zapewnione bezpieczeństwo i opiekę podczas sytuacji kryzysowych.

3. Dobrze zorganizowany system odbioru odpadów. We wszystkich gminach wchodzących w skład MOF realizacja gospodarki odpadami organizowana jest prawidłowo, zarówno w zakresie segregacji, jak i odbioru odpadów od mieszkańców i instytucji. Odpady odebrane od mieszkańców wszystkich samorządów wchodzących w skład MOF podlegają zagospodarowaniu w Zakładzie Utylizacji Odpadów Komunalnych Stary Las Sp. z o.o. Gmina Miejska Starogard Gdański, Gmina Starogard Gdański oraz Gmina Zblewo organizują system samodzielnie poprzez wyłonionych w postępowaniu przetargowym wykonawców, natomiast Gmina Bobowo jest członkiem związku Gmin Wierzyca, który utworzony został 1 lipca 2013 r. i przejął obowiązki organizowania odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych. Mimo, że z roku na rok na terenie MOF wzrasta ilość odbieranych odpadów (w latach 2019-2020 o 4,43%) należy stwierdzić, że wszystkie Gminy posiadają odpowiednie narzędzia do prawidłowego zarządzania systemem odbioru odpadów. Warto jedna wspomnieć, że nadal wyzwaniem pozostaje osiągnięcie wymaganych wskaźników w zakresie segregacji odpadów. W roku 2020 jedynie Miasto Starogard Gdański osiągnęło wymagany poziom recyklingu, a w roku 2021 wskaźniki wypełniła tylko Gmina Starogard Gdański. W roku 2022 sytuacja wyglądała już znacznie lepiej, gdyż wskaźniki osiągnięte zostały przez wszystkie gminy wchodzące w skład MOF.
4. Doświadczenie w realizacji projektów ograniczających niską emisję. Ponieważ na terenie MOF występuje silne zanieczyszczenie powietrza, szczególnie w okresie zimowym, które powodowane jest przez niską emisję, niezwykle ważne jest podejmowanie działań zmierzających do poprawy tej sytuacji. Gminy wchodzące w skład MOF realizują zadania we własnym zakresie, jak i w formie projektów partnerskich polegających m.in. na dofinansowaniu wymiany źródeł ciepła zarówno w budynkach indywidualnych, jak i wielorodzinnych, dofinansowaniu montażu paneli fotowoltaicznych, termomodernizacji budynków publicznych, jak również podejmowaniu działań na rzecz oszczędności energii (np. wymiana opraw oświetleniowych).

3.1.2 POTRZEBY I PROBLEMY

Niestety obszar MOF Starogardu Gdańskiego nie jest wolny od negatywnych zjawisk, które mają istotny wpływ na pogorszenie jakości powietrza i środowiska. Wymienić tu należy:

1. Zanieczyszczenie powietrza. Największym problemem występującym na terenie MOF jest zanieczyszczenie powietrza pojawiające się szczególnie zimą i wynikające z faktu, iż na obszarze tym dominują indywidualne źródła ciepła oraz lokalne kotłownie, w których spalany jest węgiel niskiej jakości, a często nawet odpady zawierające niebezpieczne związki chemiczne. Taka sytuacja powoduje, że nie tylko MOF, ale ogólnie tereny powiatu starogardzkiego znajdują się w strefie, w której pomiary benzo(a)pirenu w pyłe PM10 przewyższają poziom docelowy. To z kolei zwiększa ryzyko chorób płuc i układu krążenia.
2. Niewystarczające zabezpieczenie poszczególnych obszarów przed skutkami zmian klimatu, w tym przede wszystkim występującymi coraz częściej wichurami i nawałnicami, skutkującymi połamanymi drzewami, zalewaniem budynków i posesji czy szkodami w domach jednorodzinnych. Istnieje pilna potrzeba działań w zakresie retencji wody: ustabilizowania gospodarki wodnej, odbioru i zagospodarowania wód opadowych z terenów zalewowych.
3. Stosunkowo niski poziom wyposażenia w zbiorczy system odbioru ścieków. Aktualnie wyposażenie samorządów MOF w system kanalizacyjny i wodociągowy jest mocno zróżnicowany. O ile dostęp do sieci wodociągowej mają prawie wszyscy mieszkańcy, o tyle z kanalizacji korzystają głównie mieszkańcy miasta. Poziom skanalizowania terenów wiejskich wynosi odpowiednio 50% dla gminy Starogard Gdański, 57% dla gminy Zblewo i 60% dla gminy Bobowo. Na terenie miasta do sieci kanalizacyjnej dostęp ma 97% mieszkańców, a na terenach, gdzie występuje rozproszona zabudowa funkcjonują przydomowe oczyszczalnie i zbiorniki bezodpływowe. Zgodnie z VI Aktualizacją KPOŚK żadna z aglomeracji, w skład których wchodzi gminy tworzące MOF (tj. Aglomeracja Starogard Gdański, Aglomeracja Zblewo oraz Aglomeracja Jabłowo) nie spełnia zapisów dyrektywy 91/271/EWG. W najbliższym czasie planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich MOF, jak również modernizacja urządzeń kanalizacyjnych, a także wodociągowych, co pozwoli m.in. na większą efektywność przesyłu i unikanie strat wody.
4. Zwiększająca się masa wytwarzanych odpadów, jak też wysokie ceny transportu odpadów. Rok do roku mieszkańcy MOF wytwarzają coraz więcej odpadów, co generuje wzrost cen

ich transportu oraz przetwarzania w ZUOK Stary Las. Jeśli tendencja wzrostowa się utrzyma, w niedalekiej przyszłości Zakład wymagać będzie modernizacji i rozbudowy. Warto podkreślić, że niewłaściwa gospodarka odpadami przyczynia się do zmian klimatu i zanieczyszczenia powietrza, bowiem ze składowisk odpadów uwalnia się m.in. metan (gaz cieplarniany). Przy nieodpowiednim składowaniu powstające związki mogą również powodować zanieczyszczenia gleby i wody.

Aby lepiej zobrazować opisane wyżej potencjały i problemy z zakresu środowiska i klimatu, dla omawianego tematu przeprowadzono analizę SWOT.

Tabela 1 Analiza SWOT: Środowisko i klimat

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Liczne walory środowiskowe, w tym lasy, rzeki i jeziora • Dobrze zorganizowane systemy odbioru odpadów • Dobrze zorganizowany system reagowania kryzysowego - OSP w poszczególnych gminach • Doświadczenie w realizacji projektów zmniejszających niską emisję: z zakresu termomodernizacji oraz na rzecz oszczędności energii (np. wymiana opraw oświetleniowych) 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże zanieczyszczenie powietrza wynikające z dużej liczby indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwami niskiej jakości • Deficyty systemu odprowadzania i retencji wód • Niski stopień wyposażenia w zbiorczy system odbioru ścieków na obszarach wiejskich • Niedostateczny stan techniczny części urządzeń kanalizacyjnych i wodociągowych • Zwiększająca się produkcja masa wytwarzanych odpadów, wysokie ceny wywozu odpadów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym • Zapobieganie skutkom zmian klimatu, szczególnie poprzez retencję wody • Rozwój odnawialnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększone ryzyko chorób nowotworowych, krążenia i układu oddechowego wśród mieszkańców • Rosnąca presja działalności ludzkiej na środowisko

<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja działań zmierzających do zmniejszenia niskiej emisji oraz zużycia energii • Zmiana postaw społecznych w zakresie kwestii środowiskowych i klimatycznych • Inwestycje w rozwój infrastruktury ściekowej i wodociągowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsze negatywne zmiany klimatu w skali globalnej i częste występowanie gwałtownych zjawisk pogodowych
---	--

Źródło: Opracowanie własne

3.2 ENERGETYKA

3.2.1 POTENCJAŁY

W obszarze energetyki do największych potencjałów obszaru zaliczyć należy:

1. Dobre warunki do produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Biorąc pod uwagę położenie gmin wchodzących w skład MOF oraz fakt, iż obecnie poszukiwane są alternatywne metody produkowania energii, które pozwoliłyby uniezależnić się od paliw stałych, tereny te uznać można za zdecydowanie korzystne. Zgodnie z zapisami Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta Starogard Gdański, zarówno miasto, jaki i jego okolice charakteryzują się dość korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju energetyki słonecznej, wiatrowej oraz ze względu na intensywną działalność rolniczą także biogazowej. W mieście i jego okolicach działają małe elektrownie wodne na rzece Wierzycy. W dodatku także w granicach miasta znajduje się stosunkowo dużo terenów rolnych i nieużytków, które mogą być przeznaczone do lokalizacji instalacji OZE. Na terenie gminy Starogard Gdański istnieje natomiast możliwość wykorzystania wód do produkcji energii. Z tego względu funkcjonuje tu już 5 małych elektrowni wodnych o łącznej mocy 1,280 MW. Gmina posiada również potencjał do produkcji energii wiatrowej. Gmina Zblewo posiada z kolei optymalne warunki do produkcji biomasy, energii wiatrowej oraz energii pochodzącej z instalacji solarnych. Podobnie w przypadku gminy Bobowo, i tu widoczne są dobre warunki do produkcji energii wiatrowej oraz wykorzystania promieniowania słonecznego.
2. Rozbudowa Krajowego Systemu Przesyłowego. Po uruchomieniu linii 400 kV obecnie funkcjonująca na terenie gminy Starogard Gdański linia 220 kV zostanie zdemontowana,

a nowa linia połączy ze sobą 3 stacje elektroenergetyczne istotne dla zasilania znacznych obszarów województwa kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Inwestycja realizowana jest w ramach rozbudowy Krajowego Systemu Przesyłowego i jest o tyle istotna, że produkcja energii w woj. pomorskim nie zaspokaja w pełni istniejących potrzeb. W 2020 r. województwo pomorskie produkowało zaledwie 30 proc. energii, której potrzebowało i mimo, iż w roku 2021 wartość ta wzrosła do 63,1% (wg GUS), to nadal pozostała część musi być doprowadzona z południowych rejonów kraju.

3.2.2 POTRZEBY I PROBLEMY

Pod względem energetyki na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego należy wskazać następujące potrzeby i problemy:

1. Brak systemu centralnego zaopatrzenia w ciepło na terenach MOF. Problem braku sieci ciepłowniczej dotyczy częściowo miasta Starogard Gdański oraz terenów wiejskich. W mieście sieć ciepła obsługuje centralną oraz południowo-centralną część miasta, w tym głównie wielorodzinną zabudowę mieszkaniową. Przy czym z dwóch oddzielnych sieci ciepłowniczych, wymagania efektywnych systemów ciepłowniczych poprzez kogenerację z odnawialnymi źródłami ciepła spełnia na poziomie 70% tylko jedna z nich: EC Starogard Sp. z o.o. Z kolei na terenie gminy Starogard Gdański, gminy Zblewo i gminy Bobowo nie funkcjonuje zorganizowany system ciepłowniczy.
2. Duża liczba indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwami niskiej jakości. Na terenach nieobjętych siecią ciepłowniczą, ciepło zapewniają indywidualne kotłownie, które funkcjonują zarówno w budynkach mieszkalnych, jak i publicznych. Do ogrzewania wykorzystywane są tu przede wszystkim paliwa stałe (w tym głównie węgiel kamienny), jak również gaz ziemny i olej opałowy. Taka sytuacja w dalszym ciągu powodować będzie duże zanieczyszczenie powietrza w okresie grzewczym wynikające z niskiej emisji.
3. Niskie parametry w zakresie efektywności energetycznej wielu budynków: zarówno publicznych, jak i prywatnych (mieszkalnych); pilna potrzeba termomodernizacji ponad 70 budynków użyteczności publicznej i 40 komunalnych budynków mieszkalnych będących własnością JST wchodzących w skład MOF, w tym obiektów zabytkowych, przede wszystkim w zakresie docieplenia ścian, wymiany okien, wymiany źródeł ciepła,

docieplenia dachów i stropów poddaszy i piwnic, wymiany oświetlenia na energooszczędne i montaż instalacji OZE.

Warto dodać, iż obszar MOF, podobnie jak reszta kraju, boryka się także z problemem rosnących cen energii, a także niepewnością związaną z ciągłością dostaw gazu czy energii elektrycznej wynikającą z sytuacji ogólnoświatowej (m.in. wojna w Ukrainie) oraz zachodzących zmian klimatycznych (m.in. coraz częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk atmosferycznych).

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 2 Analiza SWOT: Energetyka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobre warunki do produkcji energii ze źródeł odnawialnych 	<ul style="list-style-type: none"> Deficyty systemu centralnego zaopatrzenia w ciepło, szczególnie na terenach wiejskich MOF Duża liczba indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwami niskiej jakości Niska efektywność energetyczna wielu budynków zarówno publicznych, jak i prywatnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Planowana budowa linii 400 kV, rozbudowa Krajowego Systemu Przesyłowego Nowe źródła finansowania inwestycji w zakresie rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych oraz w zakresie termomodernizacji Funkcjonujące programy dotacyjne na likwidację nieefektywnych źródeł ciepła (wynikające z zapisów uchwał antysmogowych dla Pomorza) Rosnąca podaż terenów pod realizację inwestycji OZE 	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększanie zanieczyszczenia powietrza Zwiększona zachorowalność na choroby układu oddechowego, krążenia i nowotwory Zagrożenie ciągłości dostaw gazu w związku z konfliktem zbrojnym Rosja-Ukraina Zagrożenie ciągłości dostaw energii elektrycznej w związku ze wzrostem popytu i występowaniem ekstremalnych zjawisk atmosferycznych Rosnące ceny energii

Źródło: Opracowanie własne

3.3 GOSPODARKA, RYNEK PRACY, INNOWACYJNOŚĆ

3.3.1 POTENCJAŁY

W zakresie gospodarki, rynku pracy i innowacyjności należy wskazać następujące mocne strony MOF:

1. Funkcjonowanie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. PSSE zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części miasta Starogard Gdański i przeznaczona jest głównie na działalność produkcyjną i usługową. Na terenie PSSE inwestorzy liczyć mogą na zwolnienia podatkowe, a także na kompleksową obsługę inwestycyjną.
2. Funkcjonowanie Strefy Rozwoju Przedsiębiorczości. SRP zlokalizowana jest w północno-wschodniej części miasta, na terenie strefy produkcyjno-gospodarczej. Działki w strefie posiadają pełen dostęp do infrastruktury technicznej, z kolejową włącznie. Podmioty inwestujące na terenie Strefy mogą uzyskać zwolnienie z podatku od nieruchomości. Na podobne udogodnienia liczyć mogą również inwestorzy rozpoczynający działalność w pozostałych gminach MOF.
3. Znaczący, 7-procentowy wzrost liczby przedsiębiorstw we wszystkich gminach tworzących MOF w ostatnich 3 latach (łącznie 8 164 podmioty w 2018 r., 8 477 w 2019 r. i 8 762 w 2020 r.). Wysoki poziom przedsiębiorczości odzwierciedlony m.in. liczbą podmiotów wpisanych do REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, gdzie liderem jest miasto Starogard Gdański (118 podmiotów w 2020 r.), choć bardzo dobry wynik osiągnęła także gmina Starogard Gdański (104 podmioty) oraz gmina Zblewo (97 podmiotów). Wskaźniki te są tylko nieznacznie niższe od wyniku dla całego województwa pomorskiego, w którym w roku 2020 na 1000 mieszkańców zarejestrowanych było 135 podmiotów.

W latach 2019-2021 na terenie MOF wzrósł także wskaźnik przedsiębiorstw zatrudniających 0-9 osób (największy wzrost na terenie gminy Starogard Gdański z poziomu 89,5% do 99,6%). Duża liczba mikroprzedsiębiorstw świadczy o wysokim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców MOF, którzy nie obawiają się podejmowania ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej i gotowi są do działania na własny rachunek, nawet pomimo wielu przeciwności związanych choćby z efektami wywołanymi przez pandemię COVID-19.

4. Korzystna struktura demograficzna. W roku 2020 na terenie gmin wchodzących w skład MOF liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (16 157 osób, 21,58%) przeważała nad liczbą osób w wieku poprodukcyjnym (14 537 osób, 19,42%). Znaczący jest także udział osób w wieku produkcyjnym - w przypadku samego MOF na 74 847 mieszkańców, aż 44 153 to osoby w wieku produkcyjnym (59%). Istnieje tu zatem przestrzeń do powstawania nowych miejsc pracy i potencjał do rozwoju gospodarczego obszaru. Biorąc pod uwagę wskazane wyżej kryterium dotyczące przedsiębiorczości, można wnioskować, że następować będzie tu dalszy rozwój lokalnej przedsiębiorczości i zwiększenie zatrudnienia.
5. Duża dostępność terenów inwestycyjnych, a także atrakcyjność inwestycyjna obszaru związana m.in. z dobrym skomunikowaniem MOF z głównymi liniami komunikacyjnymi (autostrada A1, drogi krajowe, obwodnice). Dodatkowo na obszarze MOF działają rady gospodarcze czy instytucje otoczenia biznesu, jak np. Starogardzki Klub Biznesu.

3.3.2 PROBLEMY I POTRZEBY

Pod względem gospodarczym na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego należy wskazać następujące potrzeby i problemy:

1. Niska innowacyjność większości przedsiębiorstw. Według GUS, do najliczniej reprezentowanych branż na terenie MOF należą:
  - 1) handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (Sekcja G) – 2350,
  - 2) budownictwo (Sekcja F) – 1639,
  - 3) przetwórstwo przemysłowe (Sekcja C) – 788,
  - 4) pozostała działalność usługowa (Sekcje S) – 590,
  - 5) działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Sekcja M) – 554,
  - 6) opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Sekcja Q) – 363.

Nie funkcjonują tu zatem przedsiębiorstwa związane z najprężniej rozwijającymi się branżami, jak IT, które aktualnie generują największe dochody i tworzą w województwie pomorskim dużą liczbę miejsc pracy. Nie oznacza to jednak, że zawody związane z tego typu usługami nie występują na terenach MOF. Wręcz przeciwnie, programiści i administratorzy sieci są poszukiwani zarówno przez podmioty prywatne, jak i instytucje publiczne, jednakże liczba dostępnych specjalistów jest bardzo ograniczona. Należy jednak

- podkreślić, iż w mieście Starogard Gdański zlokalizowane są Zakłady Farmaceutyczne Polpharma S.A., które należą do najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw na Pomorzu.
2. Niskie zarobki na terenie MOF, znacznie odbiegające od stawek m.in. w Trójmieście, szczególnie w branżach medycznych czy IT, przekładają się na brak specjalistów. Aktualnie zawody deficytowe na terenie powiatu starogardzkiego to m.in. zawody medyczne (pielęgniarki, położne, fizjoterapeuci, ratownicy medyczni), nauczyciele zawodu i nauczyciele języków obcych, kierowcy, zawody z branży IT (projektanci, administratorzy baz danych, programiści, analitycy, testerzy, operatorzy systemów teleinformatycznych) oraz pracownicy z zakresu finansów. Mimo, że według danych GUS, w 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie starogardzkim wynosiło 4 969,91 zł i nie było znacząco niższe od przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w województwie pomorskim, które kształtowało się na poziomie 5 140,75 zł, to jednak w porównaniu z Trójmiastem, gdzie ten sam wskaźnik kształtował się na poziomie 6 604,00 zł, różnica jest już zauważalna.
  3. Odptyw wykwalifikowanych pracowników do większych ośrodków miejskich. Mimo, że na terenie MOF Starogardu Gdańskiego dominuje korzystna struktura demograficzna i odnotowywany jest tu wzrost napływu młodych osób, to jednak nadal istnieje ryzyko wyjazdu części młodych ludzi do większych miast, gdzie znajdują się ośrodki uniwersyteckie. Po zdobyciu wykształcenia i doświadczenia, osoby te często nie wracają do swoich rodzinnych miejscowości. Co więcej, z uwagi na bardzo dobre połączenie z Trójmiastem oraz panujące tam na lepsze warunki wynagrodzeń zdarza się, że osoby posiadające już duże doświadczenie w określonej branży decydują się na zmianę miejsca pracy i miejsca zamieszkania.
  4. Niewielka liczba dużych przedsiębiorstw. Na terenie MOF do 2020 r. działały 3 duże przedsiębiorstwa (wszystkie w mieście Starogard Gdański): Zakłady Farmaceutyczne Polpharma S.A., Fabryka Mebli Okrętowych „Famos” (która ogłosiła upadłość w 2020 r.) oraz destylarnia Starogard Distillery należąca do spółki Premium Distillers. Tak mała liczba dużych przedsiębiorstw jest zdecydowanie słabą stroną obszaru, przede wszystkim z uwagi na brak możliwości utworzenia nowych miejsc pracy, ale także z uwagi na wartość dodaną, jaką tego typu przedsiębiorstwa stwarzają swoim pracownikom oraz samorządom. Warto wspomnieć, że duże przedsiębiorstwa dają większe możliwości rozwoju i awansu zawodowego. Często też oferują swoim pracownikom pakiety medyczne lub finansują

kursy i studia. W stosunku do samorządu, firmy te oprócz większych wpływów do budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w ramach dobrej współpracy, często uczestniczą finansowo w przedsięwzięciach infrastrukturalnych lub kulturalnych. Co więcej, duże firmy współpracują również ze szkołami w zakresie praktycznego kształcenia, oferując często miejsca staży i praktyk uczniom i absolwentom szkół branżowych czy techników.

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 3 Analiza SWOT: Gospodarka, rynek pracy, innowacyjność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonowanie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Strefy Rozwoju Przedsiębiorczości, a także systemu zachęt dla inwestorów • Duża dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, w tym mikroprzedsiębiorstw w ostatnich 3 latach • Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców • Korzystna struktura demograficzna • Duża dostępność terenów inwestycyjnych • Działalność Zakładów Farmaceutycznych Polpharma S.A., które należą do najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw na Pomorzu 	<ul style="list-style-type: none"> • Niska innowacyjność większości przedsiębiorstw (świadczenie usług głównie w branżach związanych z handlem i branżą budowlaną) • Niskie zarobki na obszarze MOF, szczególnie w branżach medycznych i IT, co przekłada się na brak specjalistów • Odpływ wykwalifikowanych pracowników do większych ośrodków miejskich • Niewielka liczba dużych przedsiębiorstw (miejsca pracy, podatki) • Niewielka liczba osób z wykształceniem wymaganym w zawodach deficytowych; niedopasowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Świadczenie usług biznesowych na rzecz podmiotów spoza MOF • Pozyskanie znaczących inwestorów • Podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw w oparciu m.in. o środki z nowej perspektywy finansowej UE • Postęp technologiczny i cyfryzacja 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak nowych inwestycji, szczególnie firm o profilu innowacyjnym, • Starzenie się społeczeństwa • Globalny wzrost cen, inflacja

Źródło: Opracowanie własne

3.4 TURYSTYKA, KULTURA, OFERTA CZASU WOLNEGO

3.4.1 POTENCJAŁ

Pod kątem rozwoju turystyki, kultury oraz czasu wolnego do mocnych stron MOF zaliczyć należy:

1. Duże bogactwo naturalne – tereny MOF są bardzo atrakcyjne turystycznie zarówno z uwagi na wyjątkowe walory Borów Tucholskich, jeziora i rzeki, ogród dendrologiczny w Wirtach (jedyne tego typu obiekt na Pomorzu Gdańskim), jak i liczne szlaki turystyczne przebiegające przez tereny całego obszaru.
2. Bogate dziedzictwo i przynależność do kultury Kociewia. Na terenach MOF znajduje się wiele wartych zobaczenia zabytków, w tym m.in. zlokalizowane w gminie Starogard Gdański Grodzisko w Owidzu. Ponadto tereny te należą do obszaru etniczno-kulturowego Kociewie, posiadającego unikatową historię i tradycje. Obszar Kociewia leżący nad rzekami: Wierzycą, Wdą, Dolną Wisłą i obejmujący Bory Tucholskie jest szczególnie atrakcyjny turystycznie. Nie bez znaczenia jest fakt, że Starogard Gdański stanowi stolicę Kociewia, a jego atrakcyjności sprzyjają liczne zabytki (w tym pochodzący z XIV w. kościół farny) oraz bardzo dobre skomunikowanie zarówno drogowe, jak i kolejowe.
3. Działalność Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kociewie” odpowiedzialnej za promocję obszaru Kociewia, w tym MOF. Położenie i walory przyrodnicze stanowią istotny czynnik rozwoju turystyki, który może być stymulatorem gospodarki samorządów MOF. Oprócz samodzielnego promowania atrakcji turystycznych przez strony internetowe oraz media społecznościowe, jednostki te skupione są w LOT „Kociewie”. Zadaniem organizacji jest

m.in. udział w targach, konferencjach i imprezach, na których istnieje możliwość zaprezentowania oferty obszaru. Organizacja zajmuje się też koordynacją współpracy przedsiębiorców i samorządów, tworzy i promuje produkty turystyczne oraz realizuje autorskie programy marketingu terytorialnego.

4. Organizacja licznych wydarzeń dla mieszkańców. We wszystkich gminach działają ośrodki kultury i organizowane są wydarzenia kierowane do mieszkańców. Według danych GUS za lata 2018-2020, łącznie na terenach MOF rocznie odbywa się średnio ponad 450 wydarzeń organizowanych przez jednostki kultury (domy, centra, kluby i świetlice), w których udział bierze blisko 80 tys. osób. Są to przeważnie wydarzenia takie jak: dożynki, festyny na dzień dziecka, sylwester, jarmarki bożonarodzeniowe oraz liczne wydarzenia sportowe o charakterze lokalnym i regionalnym. Są to przedsięwzięcia o charakterze integrującym i aktywizującym mieszkańców.
5. Inwestycje w kulturę. Wszystkie samorzady tworzące MOF starają się inwestować w kulturę. Wspierają działalność bibliotek poprzez zakup księgozbiorów, organizację lekcji bibliotecznych, cyfryzację zbiorów, dbają również o organizację kursów i szkoleń dla młodzieży i seniorów. Z danych GUS wynika, że wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego w latach 2018-2019 wzrosły w Gminach: Bobowo i Zblewo o ok. 15%, natomiast w Gminie Starogard Gdański odnotowano zwiększenie wydatków w tym zakresie o ponad 50%. Jedynym członkiem MOF, u którego wydatki na kulturę zmniejszyły się (o 16%) było miasto Starogard Gdański.
6. Stosunkowo dobrze rozwinięta baza turystyczna. Na terenie Starogardu Gdańskiego funkcjonują 2 hotele (3- i 4-gwiazdkowy) oferujące w sumie 80 pokoi. Oprócz hoteli działają tu również hostele, a na terenach wiejskich MOF oferta noclegowa obejmuje przede wszystkim kwatery prywatne i agroturystykę, a także ośrodki wypoczynkowe.

3.4.2 PROBLEMY I POTRZEBY

Wśród problemów i potrzeb związanych z rozwojem turystyki, kultury oraz oferty czasu wolnego MOF Starogardu Gdańskiego wskazać należy:

1. Niewystarczającą infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, konieczność dalszego rozwoju ścieżek rowerowych (zapewnienie ciągłości tras rowerowych) oraz szlaków kajakowych. W ostatnich latach zrealizowany został kompleksowy projekt dotyczący oznakowania

Kociewskich Tras Rowerowych na terenie powiatu starogardzkiego, a także liczne inwestycje związane ze szlakami kajakowymi (powstały m.in. przystanie i przenoski). Konieczne jest jednak dalsze inwestowanie w infrastrukturę turystyczną, która zachęci turystów do przyjazdu na teren MOF (plaże przy jeziorach, pomosty, mała infrastruktura, dalszy rozwój tras rowerowych i kajakowych). Ponadto w wielu miejscowościach, szczególnie mniejszych, brakuje infrastruktury rekreacyjnej przeznaczonej dla mieszkańców, szczególnie tej skierowanej do dzieci i młodzieży (place zabaw, skate parki, miejsca spotkań).

2. Niskie obłożenie miejsc noclegowych i sezonowość oferty turystycznej. Według danych GUS w roku 2020 wykorzystanie miejsc noclegowych na terenie powiatu wynosiło 21,7% i mimo epidemii COVID-19 był to nieznaczny spadek w porównaniu do lat 2017-2019, w których to zajęcie dostępnych miejsc noclegowych wahało się od 26,4% do 27,5%. W roku 2021 stopień wykorzystania miejsc noclegowych wzrósł do 30,7%, jednak dane te wyraźnie wskazują na to, że wielu turystów zainteresowanych jest jedynie jednodniowym wypoczynkiem. Problemem jest także fakt, że przeważająca większość turystów odwiedza tereny MOF tylko w sezonie letnim, przy dobrej pogodzie, będąc przejazdem przez tereny powiatu starogardzkiego. Zatem jedną z głównych potrzeb jest stworzenie spójnej i całorocznej oferty turystycznej, która pozwoliłaby na zaproponowanie atrakcji i produktów turystycznych zachęcających do dłuższego pobytu, również poza sezonem letnim.

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 4 Analiza SWOT: Turystyka, kultura, oferta czasu wolnego

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Duże bogactwo naturalne (lasy, jeziora, rzeki) oraz dobrze rozbudowana sieć szlaków turystycznych i dróg rowerowych • Bogate dziedzictwo (m.in. Grodzisko w Owidzu) i przynależność do kultury Kociewia • Promocja oferty MOF przez LOT „Kociewie” • Organizacja wydarzeń dla mieszkańców • Inwestycje w kulturę (funkcjonowanie bibliotek i ośrodków kultury, cyfryzacja bibliotek) • Stosunkowo dobrze rozwinięta baza noclegowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna • Brak ciągłości tras rowerowych • Niskie obłożenie miejsc noclegowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie się trendu w zakresie zdrowego trybu życia i turystyki aktywnej • Dalsze, duże zainteresowanie turystyką krajową • Promocja walorów Pomorza wśród turystów zagranicznych, szczególnie w kontekście bliskości Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekstremalne zjawiska pogodowe • Wzrost cen towarów i usług, kryzys gospodarczy • Wzrost zagrożeń epidemicznych i ich skutków

Źródło: Opracowanie własne

3.5 CYFRYZACJA

3.5.1 POTENCJAŁ

Do najważniejszych potencjałów w zakresie cyfryzacji zaliczyć należy:

1. Realizacja projektu „Starogardzki Orange Światłowód”. Jest to przedsięwzięcie, którego celem jest likwidacja internetowych „białych plam” i zapewnienie dostępu do Internetu

na terenach słabo zaludnionych i trudnodostępnych. W pierwszej kolejności inwestycja objęła placówki edukacyjne, a następnie gospodarstwa domowe.

2. Dostęp do stron internetowych i obecność w mediach społecznościowych wszystkich samorządów tworzących MOF. Warto wspomnieć, że według raportu „Social Media w Polsce 2021” z mediów społecznościowych w naszym kraju korzysta blisko 26 mln osób (ponad połowa populacji), zatem biorąc pod uwagę rozwój Internetu na terenach MOF, cyfryzacja jest warunkiem koniecznym i niezbędnym.
3. Możliwość korzystania z usług ePUAP we wszystkich urzędach na terenie MOF. Idąc tropem rozwoju cyfryzacji, zwiększającego się dostępu do Internetu na terenach MOF, a także doświadczeń wynikających z pandemii COVID-19, niezbędne staje się umożliwienie już nie tylko dostępu do informacji, ale również możliwości załatwienia różnych spraw zdalnie.
4. Realizacja programów z zakresu wykorzystania komputerów i Internetu dla seniorów i dzieci. W związku z rozwojem dostępu do Internetu na terenach wiejskich MOF, Gminy decydują się na realizację programów, które pomagają w nauce obsługi komputera i Internetu przez młodzież oraz osoby starsze. Zajęcia prowadzone są przeważnie poprzez biblioteki gminne i kierowane do określonych grup wiekowych. Dzięki tym działaniom podnoszone są kompetencje cyfrowe grup docelowych, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie i załatwianie spraw, w tym urzędowych, w sieci.

3.5.2 PROBLEMY I POTRZEBY

Największym problemem w zakresie cyfryzacji występującym na terenie MOF jest stosunkowo niski dostęp do Internetu światłowodowego lub przewodowego poza miastem Starogard Gdański. Na terenach wiejskich MOF nadal zbyt mało osób ma dostęp do szybkiego Internetu (większość mieszkańców korzysta z Internetu oferowanego przez dostawców komórkowych, który cechuje niska przepustowość), co okazało się szczególnie problematyczne w czasie podejmowania pracy i nauki zdalnej, wynikających z sytuacji kryzysowych. Z biegiem czasu problem ten będzie niwelowany przez wspomniany wcześniej projekt „Starogardzki Orange Światłowód”, jednak jest to proces wymagający czasu i dużych nakładów finansowych. Problemem pozostają także niskie kompetencje cyfrowe niektórych mieszkańców MOF, szczególnie osób starszych.

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 5 Analiza SWOT: Cyfryzacja

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Realizacja projektu „Starogardzki Orange Światłowód” Możliwość korzystania z usług ePUAP we wszystkich urzędach na terenie MOF Prowadzenie stron internetowych i obecność w mediach społecznościowych wszystkich samorządów tworzących MOF Realizacja programów z zakresu wykorzystania komputerów i Internetu dla seniorów i dla dzieci m.in. przez biblioteki 	<ul style="list-style-type: none"> Stosunkowo niski dostęp do Internetu światłowodowego czy przewodowego poza miastem Starogard Gdański Niska przepustowość łączy internetowych w technologii LTE Niskie kompetencje cyfrowe niektórych grup mieszkańców MOF, szczególnie osób starszych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Kontynuacja projektu „Starogardzki Orange Światłowód” Postępująca cyfryzacja usług publicznych Rosnąca otwartość do korzystania z komputera i Internetu m.in. przez osoby starsze 	<ul style="list-style-type: none"> Nierówności społeczne w zakresie dostępu do komputerów czy Internetu wśród części mieszkańców Wzrost skali zagrożeń związanych z cyfryzacją życia, rosnąca liczba cyberataków

Źródło: Opracowanie własne

3.6 EDUKACJA

3.6.1 POTENCJAŁ

W zakresie edukacji do najważniejszych potencjałów MOF Starogardu Gdańskiego zaliczyć należy:

1. Dobrze rozbudowana baza przedszkolna. Według danych zgromadzonych w raportach o stanie Gmin za rok 2020 rok, na terenie MOF funkcjonowały w sumie 33 przedszkola (publiczne i prywatne) i 3 punkty przedszkolne, które w sumie dysponowały 2 097 miejscami. Taki stan utrzymuje się od dłuższego czasu. Zmiany w zakresie ilości

przedszkoli zachodziły jedynie w mieście Starogard Gdański, kiedy to w roku 2018 było 14 przedszkoli, a następnie w roku 2019 wraz z napływem nowych mieszkańców, liczba przedszkoli zwiększyła się do 15.

2. Bieżące inwestycje w sprzęt dydaktyczny. Wszystkie Gminy MOF dotują funkcjonujące na ich terenie placówki, co umożliwia zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych (w tym m.in. komputerów) i niezbędnego wyposażenia szkół. Warto dodać, iż w ostatnich latach Powiat Starogardzki zrealizował także kilka projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej związanych z poprawą infrastruktury i podniesieniem jakości kształcenia zawodowego.
3. Stosunkowo dobrze rozbudowana baza sportowa wybranych szkół. Bazę oświatową uzupełniają znajdujące się przy placówkach szkolnych boiska do gry m.in. w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę czy siatkówkę. Dodatkowo by wesprzeć najzdolniejszych uczniów gminy wypłacają stypendia motywacyjne.
4. Ważnym elementem edukacji jest zapewnienie równego dostępu wszystkim dzieciom, dlatego na terenie MOF Starogardu Gdańskiego osoby niepełnosprawne mogą korzystać z bezpłatnych dojazdów do placówek szkolnych. Podobnie dzieci, które mieszkają w miejscowościach, gdzie nie ma szkoły lub brakuje połączeń autobusowych, mają zapewniony dojazd do szkół.

3.6.2 PROBLEMY I POTRZEBY

Wśród potrzeb i problemów, z którymi borykają się samorzady MOF Starogardu Gdańskiego wskazać należy:

1. Niski dostęp do opieki żłobkowej. Niestety o ile edukacja przedszkolna jest prowadzona na terenie każdej z gmin, o tyle opieka żłobkowa dostępna jest jedynie na terenie miasta Starogard Gdański oraz gminy Zblewo. Funkcjonujące tu w roku 2020 placówki to podmioty prywatne. W mieście są to 4 żłobki i 5 klubów dziecięcych. Od roku 2018 zaobserwować można zwiększone zainteresowanie opieką żłobkową na terenie miasta Starogard Gdański, czego konsekwencją jest rozwój tej właśnie oferty. Zwiększeniu uległa liczba placówek, z 6 do 9, a liczba przyjmowanych dzieci wzrosła z 110 w roku 2018 do 182 w roku 2020. W gminie Zblewo jest to 1 żłobek z 28 miejscami oraz publiczny klub dziecięcy, który również może objąć opieką 28 dzieci. W gminach Starogard Gdański

- i Bobowo żłobki nie funkcjonują. Sytuacja ta jest o tyle niedogodna, że wiąże się z koniecznością dowożenia dzieci poza miejsce zamieszkania, co rodzi dodatkowe koszty. W konsekwencji wiele kobiet decyduje się pozostać w domu i opiekować dziećmi, co znacznie opóźnia ich powrót na rynek pracy. Zatem z punktu widzenia gospodarki i ekonomii brak opieki żłobkowej jest zjawiskiem zdecydowanie niekorzystnym.
2. Konieczność dalszego doposażenia i rozbudowy/modernizacji bazy edukacyjnej. Pomimo zrealizowanych licznych inwestycji w ostatnich latach, nadal istnieje potrzeba rozbudowy bazy zarówno przedszkolnej (np. z uwagi na powstające nowe osiedla, gdzie zamieszkują osoby młode), jak też szkolnej (m.in. z uwagi na niewystarczającą liczbę sal lekcyjnych). Potrzebne są także sale lub obiekty sportowe oraz nowoczesne pomoce dydaktyczne. Dodatkowo, w szkołach zawodowych wskazany jest dalszy rozwój sieci współpracy z przedsiębiorcami, co przełoży się na zdobywanie praktycznych umiejętności.
  3. Niedobór kadry kształcenia zawodowego. Obecnie czynnikiem, który wpływa na obniżenie jakości kształcenia, jest brak odpowiedniej kadry nauczycielskiej. Braki w tym zakresie widoczne są przede wszystkim w sektorze kształcenia zawodowego. Związane jest to z jednej strony ze stosunkowo niskimi zarobkami w sektorze edukacji, z drugiej zaś wynika z faktu, iż obecnie brakuje nauczycieli, którzy mogliby uczyć praktycznych umiejętności poszukiwanych na rynku pracy (biorąc pod uwagę postęp technologiczny i coraz bardziej zautomatyzowane procesy produkcji).

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 6 Analiza SWOT: Edukacja

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozbudowana baza przedszkolna • Bieżące inwestycje w sprzęt dydaktyczny, w tym wspieranie szkolnictwa zawodowego • Stosunkowo dobrze rozbudowana baza sportowa przy wybranych szkołach • Pakiet stypendiów • Zapewnienie dostępu do edukacji osobom niepełnosprawnym (w tym dowóz do szkół) • Zapewnienie transportu do szkół wszystkim dzieciom, które zmuszone są dojeżdżać do szkoły w innej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski dostęp do opieki żłobkowej i konieczność dowożenia dzieci do placówek poza miejscem zamieszkania • Niedostosowanie bazy edukacyjnej szkół podstawowych i ponadpodstawowych do zmieniających się potrzeb, niewystarczające zaplecze sportowe niektórych szkół (sale, boiska) • Niedobór odpowiedniej kadry nauczycielskiej, szczególnie w kontekście kształcenia zawodowego, przekładający się na niższą jakość kształcenia i niewystarczające umiejętności absolwentów wchodzących na rynek pracy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sieci współpracy z przedsiębiorstwami w celu podniesienia jakości kształcenia zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zagrożeń epidemicznych i ich skutków • Brak zmian w systemie edukacji, nastawionym głównie na wiedzę teoretyczną • Opóźnienie powrotu młodych mam na rynek pracy

Źródło: Opracowanie własne

3.7 OCHRONA ZDROWIA

3.7.1 POTENCJAŁ

W zakresie ochrony zdrowia do najważniejszych potencjałów zaliczyć należy:

1. Gabinety POZ w każdej gminie wchodzącej w skład MOF. Na terenie wszystkich gmin mieszkańcy mają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej. Opieka POZ obejmuje świadczenia lekarskie, świadczenia pielęgniarki, położnej, medycyny szkolnej oraz

transportu sanitarnego. Istnieje zatem infrastruktura, która może zostać wykorzystana przez podmioty prywatne i publiczne do tworzenia poradni specjalistycznych na terenach położonych poza Starogardem Gdańskim.

2. Szpital Powiatowy w Starogardzie Gdańskim. Teren MOF zabezpieczony jest specjalistyczną opieką i możliwością leczenia szpitalnego w Kociewskim Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim. W Szpitalu funkcjonuje 12 oddziałów oraz 9 poradni specjalistycznych. Infrastruktura szpitala jest ciągle unowocześniana i dostosowywana do potrzeb nowoczesnej opieki zdrowotnej. W 2019 r. Powiat Starogardzki rozpoczął realizację projektu „Rozbudowa, przebudowa i doposażenie Kociewskiego Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim oraz podniesienie kwalifikacji kadry medycznej celem zwiększenia dostępności specjalistycznych usług zdrowotnych w zakresie chorób cywilizacyjnych”. W ramach projektu zrealizowano m.in.: budowę bloku operacyjnego wraz z centralną sterylizatornią, przebudowę istniejącego bloku operacyjnego na Ośrodek Rehabilitacji, utworzenie nowego Zakładu Diagnostyki Obrazowej, a także modernizację i przebudowę 5 oddziałów szpitala: neurologicznego, udarowego, kardiologicznego, chirurgicznego i chorób wewnętrznych oraz poradni specjalistycznych. Przewidziano również podniesienie kwalifikacji kadry szpitala. Warto dodać, iż pomimo znaczących nakładów w ramach ww. projektu, by móc zapewnić odpowiednią opiekę medyczną, Kociewskie Centrum Zdrowia cały czas wymaga kolejnych inwestycji. Na terenie Starogardu Gdańskiego funkcjonuje również Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych, który od 1895 r. sprawuje opiekę nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Jest to jeden z największych i najstarszych w Polsce zakładów psychiatrycznych.
3. Realizacja zadań profilaktycznych zarówno w gminach, jak i w Kociewskim Centrum Zdrowia Sp. z o.o. Prowadzone są szeroko zakrojone akcje profilaktyczne, takie jak:
  - 1) Powiatowy Program Profilaktyki Zakażeń HPV na lata 2018-2022 – celem głównym programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy. Gmina Starogard oraz Gmina Bobowo przystąpiła do tego programu w roku 2020, jednak z uwagi na epidemię COVID-19 realizacja szczepień nie doszła do skutku;
  - 2) Program Pomorskiego Oddziału NFZ - Program profilaktyki raka szyjki macicy. Programem objęte zostały kobiety w wieku 25-59 lat – realizowany jest przez Kociewskie Centrum Zdrowia Sp. z o.o.;

- 3) Program Pomorskiego Oddziału NFZ - bezpłatne badania mammograficzne w ramach profilaktycznych programów zdrowotnych, które realizowane są co 2 lata u kobiet w wieku 50-69 lat. W 2021 r. program realizowany był przez LUXMED;
- 4) Na układy są rady – program związany z profilaktyką kardiologiczną realizowany do końca 2022 r. dla mieszkańców województwa pomorskiego. Program realizowany jest przez COPERNICUS Podmiot Lecznicy.

Dodatkowo Gmina Starogard Gdański realizuje zadania z zakresu profilaktyki zdrowotnej poprzez:

- 1) bezpłatne udostępnianie basenu pływackiego Honorowym Dawcom Krwi zamieszkałym na terenie gminy Starogard Gdański,
- 2) wspieranie działań starogardzkiego Stowarzyszenia Kobiet z Problemami Onkologicznymi „Amazonka”,
- 3) wspieranie opieki stomatologicznej dla dzieci – finansowanie wizyt dla dzieci i młodzieży z 7 gminnych szkół podstawowych w Klinice Stomatologicznej MMG w Pruszczu Gdańskim.

W gminie Zblewo przychodnie organizują różnego rodzaju akcje profilaktyczne związane m.in. z badaniem osteoporozy, okulistyką i badaniami USG stawów.

3.7.2 PROBLEMY I POTRZEBY

W zakresie opieki zdrowotnej na obszarze MOF należy wskazać następujące potrzeby i problemy:

1. Niski dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej. Mieszkańcy MOF mogą korzystać z usług specjalistycznych i opieki szpitalnej w Starogardzie Gdańskim, jednak brakuje tego typu gabinetów na terenach zlokalizowanych poza miastem Starogard Gdański. Dla wielu mieszkańców, zwłaszcza starszych i nieposiadających własnego środka transportu, dojazd do Starogardu Gdańskiego jest zadaniem mocno kłopotliwym, szczególnie jeśli chodzi np. o zabiegi rehabilitacji. Dodatkowo, dostęp do niektórych specjalistów (m.in. psychiatry) jest utrudniony i wymaga niekiedy wielomiesięcznego oczekiwania. Problemem pozostaje także niedobór wyspecjalizowanej kadry medycznej oraz konieczność stałej modernizacji infrastruktury ochrony zdrowia.

2. Z danych przytoczonych w Strategii Rozwoju Powiatu Starogardzkiego 2021-2027 wynika, że głównymi przyczynami zgonów na terenie powiatu są choroby cywilizacyjne: choroby układu krążenia (43,2% wszystkich zgonów przy 40,5% w kraju), nowotwory (28,8% do 26,4%) i choroby układu oddechowego (9% do 6,7%)¹. Zgony te mogą być m.in. skutkiem dużego zanieczyszczenia powietrza oraz smogu, szczególnie w okresach zimowych.
3. Niska dostępność do ambulatoryjnej opieki szpitalnej – zgodnie z obowiązującą polityką zdrowotną na terenie Kociewskiego Centrum Zdrowia Sp. z o.o. konieczny jest rozwój usług POZ oraz AOS, a także poprawa infrastruktury i jakości obsługi pacjentów. Dodatkowo, niezbędne jest przeorganizowanie pracy jednostek organizacyjnych szpitala, co wymuszone zostało przez epidemię COVID-19.

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 7 Analiza SWOT: Ochrona Zdrowia

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Gabinety POZ w każdej gminie wchodzącej w skład MOF • Obecność szpitala (KCZ) w Starogardzie Gdańskim • Funkcjonowanie Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gdańskim • Realizacja zadań profilaktycznych w gminach oraz w Kociewskim Centrum Zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej • Niedobór wyspecjalizowanej kadry medycznej • Niedostateczny rozwój usług POZ i AOS w KCZ Sp. z o.o. oraz niedostosowanie placówki do norm obowiązujących po epidemii COVID-19 • Infrastruktura wymagająca stałej modernizacji • Wysoka umieralność na choroby cywilizacyjne

¹ Strategia Rozwoju Powiatu Starogardzkiego, str. 43

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność środków krajowych i unijnych pozwalających na rozwój infrastruktury i usług ochrony zdrowia • Rosnąca świadomość społeczna oraz dostępność środków na inwestycje związane z poprawą jakości powietrza, co przełoży się na niższą zapadalność na choroby serca i płuc • Zmiana sposobu finansowania świadczeń zdrowotnych w ramach publicznego systemu 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zagrożeń epidemicznych i ich negatywnych skutków • Starzenie się społeczeństwa i dalszy wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne • Utrzymywanie się zbyt niskiego poziomu finansowania świadczeń zdrowotnych w stosunku do potrzeb

Źródło: Opracowanie własne

3.8 POLITYKA SPOŁECZNA, AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

3.8.1 POTENCJAŁ

W zakresie polityki społecznej MOF Starogardu Gdańskiego charakteryzują następujące potencjały:

1. Dobrze zorganizowany system wsparcia osób najbardziej potrzebujących. Każda z gmin prowadzi placówki, których zadaniem jest pomoc mieszkańcom potrzebującym wsparcia. W mieście Starogard Gdański są to Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy w oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. W pozostałych gminach funkcje te pełnią Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej. Każda z tych placówek realizuje programy wsparcia opierające się na wypłacie zasiłków, dożywianiu czy wsparciu osób bezdomnych. W gestii tych placówek znajduje się także wdrażanie ministerialnych projektów, jak m.in. „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, „Rodzina 500 plus”, „Asystent Rodziny”, czy „Opieka 75+”.
2. Organizacje pozarządowe świadczące pomoc społeczną poza placówkami publicznymi. Warto dodać, że na terenie MOF Starogardu Gdańskiego działają organizacje, które zajmują się szeroko pojętymi działaniami społecznymi. Realizują zadania na rzecz bezrobotnych i najbiedniejszych mieszkańców, jak również rodzin zmagających się

z uzależnieniami i ubóstwem. Środki na ten cel pozyskiwane są między innymi z konkursów ofert organizowanych przez poszczególne samorządy wchodzące w skład MOF.

3. Zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne. Na terenach MOF działają organizacje pozarządowe zajmujące się m.in. sportem i kulturą, jak również koła gospodyń wiejskich czy OSP. Mieszkańcy chętnie angażują się w lokalne inicjatywy, organizując różnego rodzaju zawody czy festyny, które skierowane są do wszystkich grup wiekowych. Według informacji Krajowego Rejestru Sądowego, na terenie miasta Starogardu Gdańskiego działa 128 różnego rodzaju stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz ZOZ². Na terenie gminy Starogard Gdański funkcjonuje 69 organizacji, w gminie Zblewo 29, a w gminie Bobowo 11 organizacji pozarządowych.

3.8.2 PROBLEMY I POTRZEBY

Podstawowym problemem w skali MOF są zbyt małe środki przeznaczane na wsparcie społeczne. Wsparcia wymagają podmioty publiczne, jak choćby ośrodki pomocy społecznej zajmujące się najbardziej potrzebującymi. Potrzebne jest zarówno wsparcie finansowe, jak i merytoryczne, szczególnie w kwestiach opieki nad osobami starszymi, czy usług opiekuńczo-specjalistycznych. Wsparcia potrzebują także organizacje pozarządowe realizujące ważne dla społeczności działania. Najczęściej są one niedofinansowane, co zdecydowanie ogranicza równy dostęp do usług społecznych. Problemem bywa także niewystarczająca profesjonalizacja ich usług (warto zaznaczyć, iż od 2018 r. w mieście Starogard Gdański funkcjonuje Centrum Organizacji Pozarządowych).

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

---

² Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Starogard Gdański, str44.

Tabela 8 Analiza SWOT: Polityka Społeczna, Aktywność Obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Dobrze zorganizowany system wsparcia osób najbardziej potrzebujących Organizacje pozarządowe świadczące pomoc społeczną poza placówkami publicznymi Zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> Zbyt małe środki przeznaczane na wsparcie społeczne, co przekłada się na braki w dostępie do usług społecznych Braki w przygotowaniu merytorycznym pracowników organizacji świadczących usługi społeczne m.in. dla osób starszych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Promowanie aktywnych postaw społecznych, obywatelskich i prospołecznych Możliwość wzmocnienia wpływu obywateli na procesy zachodzące w życiu publicznym 	<ul style="list-style-type: none"> Brak wystarczającej kadry do pracy w ośrodkach pomocy społecznej Ryzyko wzrostu liczby osób korzystających ze wsparcia społecznego przy utrzymującym się spowolnieniu gospodarczym Starzenie się populacji MOF

Źródło: Opracowanie własne

3.9 SYTUACJA IMIGRANTÓW MIESZKAJĄCYCH NA TERENIE MOF STAROGARDU GDAŃSKIEGO

3.9.1 POTENCJAŁ

Na podstawie przeprowadzonej w 2022 r. „Diagnozy potrzeb imigrantów mieszkających/pracujących/uczących się na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego” wyróżnić należy następujące potencjały:

- Zwiększenie liczby osób w wieku produkcyjnym – biorąc pod uwagę starzenie się społeczeństwa, a także emigrację zarobkową Polaków, napływ osób w wieku produkcyjnym jest pozytywnym zjawiskiem w skali gospodarki całego kraju.
- Gotowość do zakładania działalności gospodarczej – na podstawie ww. badania, imigranci wykazują się nie tylko chęcią podjęcia zatrudnienia, ale często też skłonni są do zakładania własnej działalności gospodarczej, przez co stają się bardziej elastyczni na rynku pracy,

a dodatkowo mogą sami tworzyć miejsca pracy nie tylko dla innych imigrantów (np. Ukraińców), ale również dla Polaków.

3. Mobilność zawodowa – imigranci cechują się dużą elastycznością w kwestii dojazdów do miejsca zatrudnienia, co wynika z dużej dostępności do komunikacji miejskiej w miejscu zamieszkania. Jednocześnie podjęcie zatrudnienia jest kwestią na tyle istotną, że nie obawiają się dłuższych dojazdów.
4. Dobry poziom wykształcenia imigrantów – zgodnie z wynikami ww. diagnozy, zdecydowana większość osób mieszkających na terenach MOF Starogardu Gdańskiego posiada wykształcenie wyższe lub średnie.
5. Wysoki poziom aktywności sportowej – poza aktywnością zawodową, migranci przywiązują dużą wagę do aktywności sportowej i zdrowego stylu życia, dzięki czemu zmniejsza się w tej grupie ryzyko zapadania na choroby cywilizacyjne, co ma pozytywne przełożenie na poziom absencji na rynku pracy.

3.9.2 PROBLEMY I POTRZEBY

Do najważniejszych problemów i potrzeb związanych z sytuacją imigrantów zaliczyć należy:

1. Stosunkowo niski poziom znajomości języka polskiego – trudność ta dotyczy zarówno dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. Jest to jedna z głównych barier uniemożliwiających pełną integrację w szkołach oraz główne utrudnienie w znalezieniu pracy.
2. Duża liczba dzieci w wieku żłobkowym i przedszkolnym – z uwagi na niską dostępność miejsc w placówkach publicznych, kobiety posiadające dzieci w wieku 0-5 lat często zmuszone są do pozostania w domu i rezygnacji z wejścia na rynek pracy.
3. Izolacja i wykluczenie osób starszych – jest to problem nierozzerwalnie związany z barierą językową, który tworzy poważne wykluczenie osób starszych z życia społecznego.
4. Konieczność zapewnienia wsparcia materialnego i psychologicznego – ze względu na traumatyczne przeżycia, których doświadczyło wielu uchodźców wojennych z Ukrainy, istotne jest zapewnienie imigrantom dostępu do wsparcia psychologicznego i otoczenie ich profesjonalną opieką.
5. Konieczność stworzenia efektywnego łańcucha informacji o możliwości uzyskania wsparcia we wszystkich obszarach – poza barierą językową, dużym problemem dla

ukraińskich imigrantów są różnice w obowiązującym na terenie obu państw prawie i brak wiedzy skąd czerpać informacje.

6. Konieczność prowadzenia stałych działań na rzecz integracji, poprzez kursy i zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności, tak by zapewnić trwałą integrację społeczną imigrantów.

Aby lepiej zobrazować opisane wyżej potencjały i problemy dotyczące imigrantów, dla omawianego tematu przeprowadzono analizę SWOT.

Tabela 9 Analiza SWOT: Imigranci

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zasilenie przez migrantów populacji osób w wieku produkcyjnym na terenie MOF i wypełnienie luki na rynku pracy • Gotowość imigrantów do zakładania działalności gospodarczej • Wysoka mobilność w zakresie dojazdów do miejsca pracy • Dobry poziom wykształcenia imigrantów • Wysoki poziom aktywności sportowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo niski poziom znajomości języka polskiego • Duża liczba dzieci w wieku żłobkowym i przedszkolnym, co utrudnia podjęcie zatrudnienia ich rodzicom/opiekunom • Izolacja osób starszych • Brak odpowiedniego wsparcia materialnego i psychologicznego dla dużej grupy osób • Brak efektywnego systemu informowania o możliwości uzyskania wsparcia we wszystkich obszarach • Brak wystarczających działań zmierzających do trwałej integracji społecznej imigrantów

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Polityka samorządów wchodzących w skład MOF otwarta na przyjmowanie migrantów z różnych krajów oraz sprzyjająca trwałej integracji społecznej migrantów 	<ul style="list-style-type: none"> Brak zinstytucjonalizowanej, systemowej i długofalowej pomocy dla imigrantów, pozwalającej im na godne życie i wpływającej na chęć pozostania w Polsce Zmiana nastawienia społeczności lokalnych do imigrantów, wzrost nieufności i poczucia zagrożenia

Źródło: Opracowanie własne

3.10 MOBILNOŚĆ/TRANSPORT (DROGI, TRANSPORT PUBLICZNY)

3.10.1 POTENCJAŁ

Do głównych potencjałów w zakresie mobilności i transportu zaliczyć należy m.in.:

1. Korzystne położenie względem najważniejszych ośrodków województwa oraz najważniejszych szlaków komunikacyjnych (drogowych i kolejowych): Trójmiasta (ok. 50 km), Tczewa (ok. 25 km), Kościerzyny (ok. 50 km) i Kwidzyna (ok. 62 km). Trójmiasto jest największą aglomeracją miejską północnej Polski i zlokalizowane są tu porty morskie oraz port lotniczy. Tczew stanowi jeden z ważniejszych węzłów kolejowych i drogowych. Podobnie Kościerzyna, gdzie obok połączeń kolejowych ważną rolę odgrywają połączenia drogowe DK20 oraz DW214. Kwidzyn stanowi ważny ośrodek gospodarczy.

Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez teren MOF Starogardu Gdańskiego jest autostrada A1, będąca elementem międzynarodowej trasy E75. Autostrada biegnie od północy na południe kraju, od Trójmiasta do granicy z Czechami w Gorzyczkach. Najbliższe węzły, które umożliwiają wjazd na autostradę z terenów MOF to Swarozyn, gdzie A1 krzyżuje się z DK22 (zlokalizowany w powiecie tczewskim, ok. 4 km od granicy MOF) oraz Pelplin, na skrzyżowaniu z DW 229. Szlakiem pełniącym ważną funkcję na omawianym terenie jest też DK 22 – prowadząca od granicy polsko-rosyjskiej w Grzechotkach do granicy z Niemcami w Kostrzynie nad Odrą. Droga ta jest głównym szlakiem komunikacyjnym zarówno na terenie miasta Starogard Gdański, gminy Starogard Gdański, jak i gminy Zblewo i prowadzi bezpośrednio do autostrady.

2. Spadek liczby zdarzeń drogowych na obszarze MOF – biorąc pod uwagę jedynie główny obszar analizy, tj. MOF Starogardu Gdańskiego, należy zauważyć, iż na terenie MOF w latach 2020-2021 miała miejsce większość wypadków drogowych w powiecie. W 2020 r. wskaźnik ten wyniósł aż 63%. W 2021 r. kształtował się na niższym poziomie, aczkolwiek liczba wypadków drogowych w MOF stanowiła większość zdarzeń, które miały miejsce w powiecie starogardzkim - 54,4%. Należy też zauważyć, że powiat starogardzki wyróżnia się na tle województwa pomorskiego i na przestrzeni lat 2020-2021 jako jedyny odznacza się spadkiem liczby zdarzeń drogowych - kolizji i wypadków. Natomiast pod względem dynamiki liczby samych wypadków drogowych, powiat starogardzki plasuje się na siódmym miejscu w województwie.
3. Rozwinięta komunikacja miejska w Starogardzie Gdańskim, która obsługuje również przewozy podmiejskie na terenie gminy Starogard Gdański. Siatka połączeń autobusowych jest stosunkowo dobrze rozbudowana. Na terenie MOF i powiatu starogardzkiego połączenia autobusowe stanowią podstawę transportu zbiorowego. Na terenie miasta Starogard Gdański za organizację komunikacji zbiorowej odpowiada Miejski Zakład Komunikacji w Starogardzie Gdańskim, który realizuje połączenia na 8 liniach obsługując zarówno miasto, jak i okoliczne miejscowości. Natomiast za realizację przewozów pasażerskich międzygminnych na terenie MOF odpowiada kilku przewoźników:
  - 1) PKS w Starogardzie Gdańskim SA (którego głównym udziałowcem jest Powiat Starogardzki) - obsługuje 7 linii, które zapewniają połączenia do i/z Gdańska, 14 linii, które obsługują miejscowości wewnątrz powiatu oraz 7 linii, które kursują na terenie gminy Starogard Gdański; od momentu przejęcia PKS w 2019 r., Powiat Starogardzki podjął wiele działań na rzecz poszerzenia siatki połączeń oraz podniesienia jakości świadczonych usług;
  - 2) PHU „OWSIAK” z siedzibą w gminie Pelplin, które zapewnia połączenia wewnątrz powiatu, w tym między gminami wiejskimi MOF a Starogardem Gdańskim;
  - 3) PUPH MATEO Sp. J. z Kokoszkowych, które realizuje kursy na trasie Starogard Gdański – Tczew. Jest to również przewoźnik zapewniający transport do szkół dla dzieci z miejscowości Smołąg i Grabowiec (gmina Bobowo), w której nie funkcjonuje komunikacja autobusowa.

4. Dostępny internetowo (poprzez aplikację) system informacji pasażerskiej - pasażerowie mogą sprawdzać rozkłady jazdy, cenniki i wykaz ulg, przepisy i aktualności, wyszukiwarke połączeń.

3.10.2 PROBLEMY I POTRZEBY

W omawianym temacie zidentyfikowano m.in. następujące problemy:

1. Znaczny kilometraż dróg gruntowych - mimo, iż władze lokalne starają się realizować na terenach wiejskich wchodzących w skład MOF liczne inwestycje drogowe związane z utwardzaniem dróg, to jednak w większości materiałem wykorzystywanym do tego typu projektów są płyty yomb.
2. Brak obwodnicy Starogardu Gdańskiego - brak dróg obwodowych (przede wszystkim Starogardu Gdańskiego) i duże natężenie ruchu, szczególnie na DK 22 i DW 222. Przez teren powiatu starogardzkiego nie przebiegają drogi o randze ekspresowych, które pozwoliłyby na omijanie Starogardu Gdańskiego i mniejszych miejscowości. Plany budowy tego typu szlaków komunikacyjnych od lat pojawiały się w strategiach regionalnych i rządowych, jednakże dopiero w 2021 środki te zabezpieczone zostały w budżecie państwa na program inwestycji budowy 100 obwodnic. Zatwierdzony wariant zakłada, że obwodnica będzie przebiegać po terenach gminy Starogard Gdański, okalając miasto od południa. 16-kilometrowa trasa ma się zaczynać w Sucuminie, a kończyć za Stadem Ogierów.
3. Brak dostosowania większości autobusów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (jedynie 30% taboru międzygminnego to autobusy niskopodłogowe), co stanowi utrudnienie nie tylko dla pasażerów z niepełnosprawnościami, ale i dla osób starszych oraz podróżujących z małymi dziećmi.
4. Brak autobusów zeroemisyjnych i niskoemisyjnych we flocie pojazdów transportu zbiorowego oraz niska liczba pojazdów spełniających normy spalinowe, co wpływa na obniżenie jakości środowiska naturalnego, przede wszystkim jakości powietrza.
5. Słabo wyposażona i niedostateczna infrastruktura przystankowa zniechęcająca do oczekiwania na przyjazd autobusu. Tylko część przystanków jest wyposażona w perony i wiaty, często brakuje informacji pasażerskiej na przystankach.
6. Niewielka liczba punktów ładowania pojazdów elektrycznych, w tym pojazdów o dużej mocy. Na terenie MOF funkcjonuje jedynie 15 takich punktów.

7. Niewystarczająca atrakcyjność transportu zbiorowego, niedopasowana siatka połączeń, niewystarczająca częstotliwość kursowania komunikacji. Zwiększa to problem wykluczenia transportowego osób niemogących korzystać z własnego samochodu osobowego (dzieci, młodzież, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby ubogie) i doprowadza do zwiększającego się rozwarstwienia społecznego.
8. Niski poziom dostępu do transportu kolejowego. Linia kolejowa przebiega przez tereny miasta Starogard Gdański oraz gminę Zblewo i Starogard Gdański. Gmina Bobowo nie ma bezpośredniego dostępu do kolei. Problemem pozostaje także niewystarczający stopień integracji poszczególnych środków transportu.
9. Niekompletny system dróg dla rowerów oraz ciągów pieszo-rowerowych, w tym przede wszystkim o charakterze transportowym. Brak parkingów Bike&Ride na przystankach oraz w pobliżu ważnych celów podróży na terenie MOF. Ogranicza to szanse na przejęcie przez komunikację miejską pasażerów, którzy tylko w części mogliby lub chcieliby odbyć podróż rowerem. Widmo kryzysu energetycznego i dążenia do ekologicznego trybu życia wpływają na coraz większe znaczenie rowerów. Rozbudowa dróg transportowych dedykowanych ruchowi rowerowemu wydaje się więc priorytetowa.

W tabeli poniżej potencjały oraz problemy zostały przedstawione za pomocą analizy SWOT.

Tabela 10 Analiza SWOT Mobilność i Transport

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizacja obszaru – dogodne połączenia z głównymi szlakami komunikacyjnymi (drogowymi i kolejowymi), bliskość ważnych ośrodków województwa pomorskiego • Spadek liczby zdarzeń drogowych na obszarze MOF • Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru – tym samym zwiększenie „mody” na pojazdy nisko- i zeroemisyjne oraz transport rowerowy • Prężne działania Powiatu Starogardzkiego w obszarze organizacji publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczny kilometraż dróg gruntowych • Brak obwodnicy Starogardu Gdańskiego • Wykluczenie transportowe osób mieszkających w małych miejscowościach, do których nie dociera transport publiczny (np. w gminach Bobowo i Zblewo) • Mała liczba ogólnodostępnych stacji ładowania pojazdów elektrycznych, w tym infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych dużej mocy • Brak ogólnodostępnej stacji tankowania CNG

<p>transportu zbiorowego (PKS), w tym współpraca z innymi jst w obszarze rozszerzenia siatki połączeń autobusowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięta komunikacja miejska w Starogardzie Gdańskim obsługująca również przewozy podmiejskie na terenie gminy wiejskiej Starogard Gdański • Dostępny internetowo (poprzez aplikację) system informacji pasażerskiej, płatności elektroniczne (poprzez aplikację) w komunikacji miejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewykorzystanie pełnego potencjału publicznego transportu zbiorowego, niski stopień integracji różnych środków transportu • Brak kompleksowej sieci rowerowych dróg transportowych i turystycznych • Zły stan floty autobusowej wykonującej przewozy użyteczności publicznej w komunikacji miejskiej i regionalnej • Niedostosowanie większości floty wykorzystywanej do przewozów o charakterze użyteczności publicznej do obsługi osób z niepełnosprawnościami • Niekompletne wyposażenie przystanków, w tym brak peronów na wielu z nich • Brak lub niekompletna informacja pasażerska na przystankach • Znikomy udział pojazdów elektrycznych i gazowych spełniających normy emisji spalin w ogóle pojazdów komunikacji publicznej PKS i MZK • Niedopasowana (zdaniem respondentów badania ankietowego) siatka połączeń komunikacji oraz niewystarczająca częstotliwość kursowania pojazdów komunikacji publicznej • Wykluczenie kolejowe mieszkańców części obszaru MOF – linia kolejowa przebiega tylko przez część gmin
---	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój rozwiązań z zakresu mobilności miejskiej czy elektromobilności w oparciu o możliwość otrzymania dofinansowania w ramach perspektywy UE 2021-2027 oraz innych środków zewnętrznych (krajowych i zagranicznych); uruchomienie przez NFOŚiGW programów eVAN i Zielony samochód • Struktura drogowa i przestrzenna gmin pozwalająca na budowę nowych dróg rowerowych (w tym o charakterze transportowym) tworzących kompletną siatkę • Zwiększające się zainteresowanie ruchem rowerowym będące efektem popularyzacji zdrowego trybu życia i aktywnego spędzania wolnego czasu • Polityka krajowa nakierowana na wspomaganie finansowe przewozów pasażerskich użyteczności publicznej • Uczestnictwo w systemie integracji biletowej FALA • Rozwój i modernizacja systemu transportu kolejowego usprawniającego dojazd do Trójmiasta • Budowa obwodnicy Starogardu Gdańskiego oraz wyprowadzenie ruchu tranzytowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost cen towarów i usług, w tym wynagrodzeń oraz cen surowców i paliw, obniżająca się rentowność przewozów • Niepewna wysokość dotacji do przewozów autobusowych użyteczności publicznej w kolejnych latach • Wysokie ceny autobusów zero- i niskoemisyjnych • Stała dominacja użytkowników pojazdów indywidualnych • Stale rosnące natężenie ruchu drogowego oraz zmniejszanie się przepustowości głównych dróg • Długotrwałe pogorszenie sytuacji finansowej samorządów w związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 oraz wojną w Ukrainie

Źródło: Opracowanie własne

4 WIZJA, CELE I PRIORYTETY

4.1 WIZJA MOF STAROGARDU GDAŃSKIEGO

Intencją wszystkich samorządów wchodzących w skład MOF Starogardu Gdańskiego jest, by docelowo obszar ten postrzegany był jako miejsce atrakcyjne do życia, a także dla funkcjonowania przedsiębiorstw. Jedno z drugim jest nierozzerwalnie związane, gdyż jakość życia w dużej mierze determinowana jest przez możliwości zatrudnienia, dostęp do najważniejszych usług społecznych oraz jakość środowiska naturalnego. Mając na względzie powyższe wartości sformułowano następującą wizję MOF:

Miejski Obszar Funkcjonalny Starogardu Gdańskiego to miejsce o wysokim potencjale gospodarczym, przyciągające innowacyjne przedsiębiorstwa, a także turystów, którzy doceniają walory przyrodnicze i krajobrazowe obszaru. Jest to możliwe dzięki dobrze wykształconej i wykwalifikowanej kadrze, a także otwartej na wszystkich, zdrowej i aktywnej społeczności MOF. Rozwój oparty jest o zasady zrównoważonego rozwoju, z poszanowaniem środowiska naturalnego i ochronę klimatu, ze szczególną uwagą na poprawę jakości powietrza i zwiększanie udziału energii ze źródeł odnawialnych, a także zrównoważoną mobilność mieszkańców.

Już od wielu lat na terenach MOF Starogardu Gdańskiego realizowane są działania zmierzające do poprawy wszystkich aspektów życia mieszkańców. Dotyczy to zarówno sfery związanej z infrastrukturą, jak i usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych czy działań na rzecz rozwoju i wspierania przedsiębiorczości i turystyki. Szczególnym zagadnieniem są działania nastawione na ochronę klimatu i poprawę środowiska naturalnego, w tym jakości powietrza. Dodatkowo, z uwagi na istotę zagadnienia zrównoważonej mobilności, która ściśle powiązana jest zarówno z rozwojem gospodarczym, jak i dbałością o stan środowiska, szczególną uwagę poświęcono kwestii transportu i mobilności w ramach MOF, uszczegóławiając wizję dla tego zakresu:

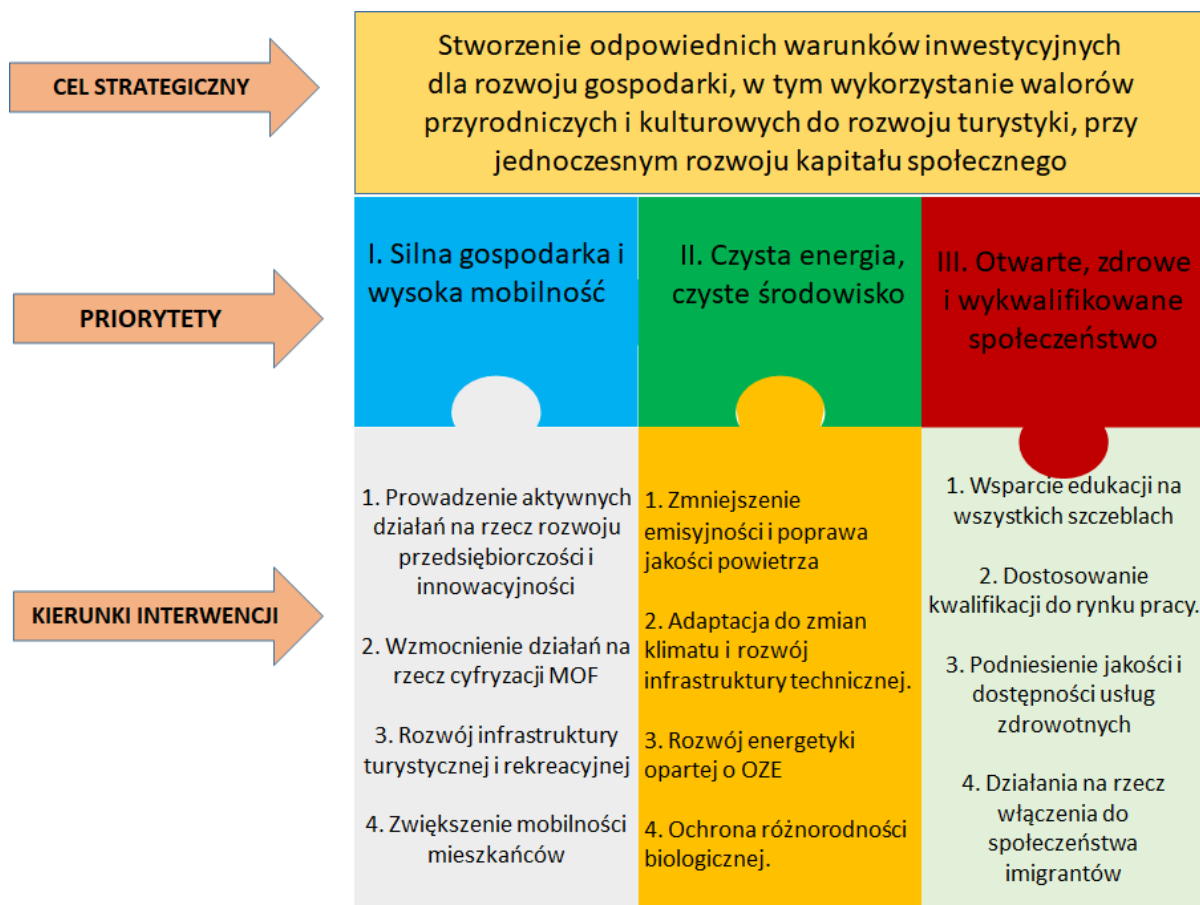
Funkcjonowanie oraz rozwój nowoczesnego, dostępnego, intermodalnego i przyjaznego środowiska transportu zbiorowego, obejmującego zintegrowane ze sobą różne środki transportu, spełniającego oczekiwania pasażerów, a także rozszerzenie idei mikromobilności, w tym transportu rowerowego - tworzących realną alternatywę dla podróży realizowanych samochodem.

Do osiągnięcia tak sformułowanej wizji doprowadzi stopniowa realizacja celów i priorytetów wskazanych w Strategii, a wyznaczonych w toku spotkań i uzgodnień między poszczególnymi partnerami MOF oraz partnerami społeczno-gospodarczymi.

4.2 CELE I PRIORYTETY REALIZOWANE W RAMACH ZIT

Cele założone do osiągnięcia w ramach Strategii ZIT określone zostały na podstawie zdiagnozowanych potrzeb obszaru MOF oraz zidentyfikowanych potencjałów, które wymagają dalszego wzmocnienia i wyeksponowania. Na podstawie wszystkich omawianych w syntezie obszarów, sformułowano cel strategiczny oraz trzy najważniejsze priorytety, które tworzą filary Strategii ZIT. Priorytety realizowane będą za pomocą mniejszych działań, które określono jako kierunki interwencji. Następnie, w ramach każdego z kierunków, realizowane będą konkretne projekty. Cele Strategii ZIT zaprezentowano na schemacie poniżej.

Rysunek 3 Cele Strategii ZIT dla MOF Starogardu Gdańskiego

Źródło: Opracowanie własne

Zaprezentowane priorytety są ze sobą ściśle powiązane i przenikają się nawzajem w wielu aspektach. Dobra edukacja wspiera rozwój gospodarczy, podobnie jak odpowiednia jakość usług zdrowotnych oddziałuje na rynek pracy. Zaś rozwój infrastruktury technicznej, rozwój cyfryzacji i poprawa stanu środowiska naturalnego jest nierozzerwalnie związana z jakością życia. Poniżej przedstawiono plany realizacyjne dla każdego z priorytetów przedstawionych na schemacie powyżej.

Priorytet I: Silna gospodarka i wysoka mobilność

Priorytet „Silna gospodarka i wysoka mobilność” realizowany będzie przez następujące kierunki interwencji:

- Prowadzenie aktywnych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności,
- Wzmocnienie działań na rzecz cyfryzacji MOF,
- Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
- Zwiększenie mobilności mieszkańców.

Priorytet 1 Strategii ZIT jest nierozzerwalnie związany z priorytetem nr 2 i 3, bowiem oprócz silnej kooperacji z inwestorami, konieczne jest zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury i wykwalifikowanych kadr odpowiadających potrzebom gospodarki.

1. Prowadzenie aktywnych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności

Silna gospodarka budowana jest na współpracy ze stabilnie rozwijającymi się podmiotami gospodarczymi, których działalność idzie w parze z rozwojem technologii i innowacyjności zarówno w sferze produkcji, jak i świadczenia usług. Z tego względu, w najbliższych latach samorzady wchodzące w skład MOF stawiają sobie za cel przyciągnięcie na te tereny nowych inwestorów z wysokim kapitałem. Planowane jest dalsze uzbrajanie terenów pod inwestycję, jak też znaczna intensyfikacja działań prowadzących do wzmocnienia obszaru w wymiarze gospodarczym, poprzez działania na rzecz wsparcia przedsiębiorczości, jak np. wspieranie firm w zakresie możliwości pozyskania środków na dostosowanie do nowych trendów, wdrażania nowoczesnych rozwiązań czy modeli zarządzania umożliwiającymi poszerzenie rynków, jak i usprawnienie procesu produkcji i świadczenia usług.

Dodatkowym atutem, który może zostać wykorzystany przy promocji obszaru jest korzystna struktura demograficzna (osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 21,58%

populacji i przeważają nad liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, które stanowią 19,42% mieszkańców). Ten aspekt jest korzystny zarówno z punktu widzenia inwestora, który ma pewność, że w tej lokalizacji znajdzie siłę roboczą, jak i ze strony mieszkańców, którzy nie muszą martwić się o miejsce pracy. Większa liczba inwestycji ograniczy więc ryzyko emigracji młodych ludzi do większych ośrodków miejskich. Warto tutaj zaznaczyć, że rozwój branż innowacyjnych wpływa na wysokość zarobków, które przede wszystkim w sektorach skupiających się na szerokim wykorzystaniu IT czy badań rozwojowych, są zdecydowanie bardziej atrakcyjne niż w sektorach usług tradycyjnych. W obecnym świecie, gdzie coraz powszechniej stosowana jest automatyzacja, znaczenia nabiera także wykwalifikowana kadra, która jest w stanie obsłużyć innowacyjne urządzenia. W tym zakresie potencjałem MOF jest ciągły rozwój szkolnictwa zawodowego.

2. Wzmocnienie działań na rzecz cyfryzacji MOF

W czasach powszechnej informatyzacji, istotny jest rozwój dostępu do bezpiecznych usług cyfrowych i zwiększanie zakresu spraw, które realizować można zdalnie, bez konieczności wizyty w urzędzie. Jednak rozwój technologii informacyjnych daje niezliczone możliwości rozwoju nie tylko w kontekście e-usług publicznych, ale również w sferze rozwoju turystyki (m.in. pod kątem budowania oferty), edukacji czy usług zdrowotnych. Cyfryzacja to również dostęp do Internetu i umiejętne wykorzystanie jego zasobów. Dotyczy to zarówno firm działających na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego, które powinny powszechnie wykorzystywać technologie cyfrowe, jak i mieszkańców ze szczególnym naciskiem na młodzież szkolną oraz seniorów, którzy w obecnie szybko postępującej cyfryzacji nierzadko czują się zagubieni i odizolowani. Istotna jest więc kontynuacja, a nawet intensyfikacja działań z zakresu podnoszenia kompetencji cyfrowych, w tym w obszarze cyberbezpieczeństwa i świadomych skutków cyfryzacji życia.

3. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Zważywszy na atrakcyjne położenie MOF Starogardu Gdańskiego (Bory Tucholskie, liczne rzeki, jeziora, zabytki), kluczowy staje się rozwój turystyki, co z uwagi na dużą konkurencję w tej branży, wymaga ciągłej aktywności i promocji. Nadal jednak oprócz zadań stricte marketingowych, niezbędna jest poprawa przestrzeni w miejscach szczególnie atrakcyjnych, rozbudowa bazy turystycznej (noclegowej), rozwój i rozbudowa infrastruktury

umożliwiającej wykorzystanie potencjału dla rozwoju turystyki i rekreacji (małej infrastruktury i szlaków rowerowych czy kajakowych), a także stworzenie produktów turystycznych kojarzonych z terenami wchodzącymi w skład MOF.

4. Zwiększenie mobilności mieszkańców

Warto zaznaczyć, że samorzady wchodzące w skład MOF Starogardu Gdańskiego czynią starania w kierunku poprawy skomunikowania terenów w ramach MOF, przy jednoczesnym ograniczeniu ruchu samochodowego. W dzisiejszych czasach, gdy samochód stał się dobrem powszechnym, wyzwaniem dla samorządów staje się rozwój i promocja transportu publicznego w taki sposób, by stał się on realną alternatywą dla osób przyzwyczajonych do transportu indywidualnego. Pod uwagę należy wziąć tutaj jakość (przede wszystkim posiadanego taboru, którego średni wiek w PKS Starogard wynosił w 2020 r. około 19 lat, a z 74 pojazdów jedynie 30% spełniało wymagania dotyczące norm czystości spalin) i częstotliwość połączeń, jak i rozwiązania kosztowe. Sprzyjające w tej sytuacji mogą okazać się rosnące ceny paliw, których zmiany podyktowane są obecną sytuacją międzynarodową. Warto jednak zauważyć, że nie tylko zakup nowoczesnych pojazdów, ale także rozbudowa sieci dróg rowerowych o charakterze transportowym wzdłuż lub w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych wpływać będzie na zwiększenie mobilności mieszkańców. Tego typu odcinki stanowić będą dogodny sposób przemieszczania na potrzeby dnia codziennego i pozwolą w dużym stopniu na bezproblemowe poruszanie się po terenach MOF turystów, którzy mogliby zwiedzać obszar rezygnując z samochodu. Tego typu rozwiązania są szczególnie istotne z punktu widzenia środowiska, w tym jakości powietrza, jak i promocji zdrowego stylu życia.

Dla kierunków interwencji przedstawionych powyżej przygotowano zestawienie planowanych do osiągnięcia minimalnych wskaźników:

Tabela 11 Zestawienie planowanych do osiągnięcia wartości minimalnych wskaźników

Kierunek interwencji	Wskaźnik	Źródło danych
1. Prowadzenie aktywnych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności	Liczba nowych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie MOF - 2 szt.	Samorzady MOF

2. Wzmocnienie działań na rzecz cyfryzacji	1. Wzrost spraw realizowanych przez mieszkańców przy wykorzystaniu e-usług - o 15% 2. Liczba szkół objętych procesem cyfryzacji – 3 szt.	Samorządy MOF
3. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Długość powstałych szlaków rowerowych – 5 km	Samorządy MOF
4. Zwiększenie mobilności mieszkańców MOF	1. Długość wybudowanych dróg rowerowych o charakterze transportowym - 20 km 2. Liczba wymienionego wyeksploatowanego taboru - 7 szt.	Samorządy MOF

Źródło: Opracowanie własne

Biorąc pod uwagę obszerność zagadnienia z zakresu mobilności oraz jego istotne znaczenie, dla tego tematu ustalono konkretne wyzwania strategiczne.

Zadaniem Strategii ZIT w zakresie mobilności jest stworzenie sprawnego, bezpiecznego i ekonomicznie efektywnego systemu transportowego, który zaspokoi podstawowe potrzeby mieszkańców z jednoczesnym ograniczeniem jego uciążliwości dla środowiska naturalnego. Priorytetem w zakresie transportu i mobilności jest zachowanie walorów środowiskowych zarówno MOF, jak i całego powiatu. Przyjęte działania mają charakter proekologiczny, a ich zadaniem jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w regionie. Dzięki rozwojowi zrównoważonego transportu, w tym transportu zero- i niskoemisyjnego, stan środowiska naturalnego ulegnie poprawie. Przede wszystkim w zakresie polepszenia jakości powietrza, co wpłynie pozytywnie na stan zdrowia społeczeństwa i zmniejszenie kosztów opieki zdrowotnej. Poniżej przedstawiono główne cele w zakresie transportu i mobilności:

1. Cel 1. Zwiększenie udziału publicznego transportu zbiorowego wśród dostępnych sposobów przemieszczania się mieszkańców MOF, tym samym utrzymanie i rozwój przepustowości dróg i skrzyżowań w odpowiedzi na wzrastającą liczbę pojazdów;
2. Cel 2. Wdrożenie pojazdów zero- i niskoemisyjnych przyjaznych środowisku;
3. Cel 3. Intensyfikacja wykorzystania transportu rowerowego jako środka transportu do codziennego przemieszczania się;

4. Cel 4. Zwiększenie stopnia akceptacji systemu transportowego ze strony społeczności lokalnej, tym samym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa.

Tabela 12 Cele w zakresie transportu i mobilności

Cel 1. Zwiększenie udziału publicznego transportu zbiorowego wśród dostępnych sposobów przemieszczania się mieszkańców MOF	
Obecna sytuacja	Problem wzmożonego wykorzystywania samochodów jako środka lokomocji dotyczy obecnie całego kraju. Obecne działania samorządów tworzących MOF Starogardu Gdańskiego powinny zatem skupiać się na przedsięwzięciach umożliwiających swobodne przemieszczanie się. Dywersyfikacja sposobów podróżowania jest jednym z podstawowych problemów i jednocześnie ważnym środkiem do realizacji wizji zrównoważonego rozwoju.
Spodziewane rezultaty	Rozwój systemu publicznego transportu zbiorowego ma umożliwić sprawne poruszanie się mieszkańców obszaru. Siatka połączeń komunikacyjnych systemu transportu publicznego z wykorzystaniem autobusów, tworząca atrakcyjny i pewny środek transportu, zmniejszy stopień wykorzystania transportu indywidualnego na rzecz zbiorowej komunikacji publicznej.
Środki do osiągnięcia celu	Wzmocnienie stopnia atrakcyjności i wykorzystania publicznego transportu zbiorowego. Ugruntowanie i rozwój sieci połączeń komunikacyjnych w ramach powiatowych i miejskich przewozów pasażerskich użyteczności publicznej. Podniesienie standardu obsługi pasażerów w przewozach pasażerskich użyteczności publicznej, w szczególności w zakresie obsługi osób o ograniczonej zdolności ruchowej, poprzez zakup nowoczesnego taboru. Rozwój porozumień integrujących przewozy pasażerskie o charakterze użyteczności publicznej. Zmniejszenie oraz dotrzymanie czasów przejazdu pomiędzy przystankami. Dostosowanie rozkładu jazdy do aktualnych potrzeb podróżujących. Synchronizacja rozkładu jazdy różnych form transportu. Propagowanie tworzenia nowoczesnych, zintegrowanych węzłów przesiadkowych w gminach, łączących przewozy kolejowe, powiatowe i gminne przewozy pasażerskie o charakterze użyteczności publicznej oraz przewozy komercyjne i indywidualne, wyposażonych w infrastrukturę przystankową zapewniającą komfortowe warunki oczekiwania dla pasażerów, pełną informację pasażerską oraz parkingi typu Park&Ride, Bike&Ride oraz Kiss&Ride.

Podmioty konieczne do zaangażowania	Gminy MOF Starogardu Gdańskiego, przewoźnicy transportu publicznego, Starogardzki Związek Powiatowo-Gminny, Samorząd Województwa Pomorskiego, władza centralna.
Cel 2. Wdrożenie pojazdów zero- i niskoemisyjnych przyjaznych środowisku	
Obecna sytuacja	Ruch samochodowy, przede wszystkim ten dominujący, indywidualny przyczynia się do występowania zanieczyszczeń nie tylko na terenie MOF, ale i całego kraju. Nadmierna ekspozycja na zanieczyszczenia powstające poprzez spalanie w silnikach spalinowych negatywnie oddziałuje na zdrowie i samopoczucie mieszkańców obszaru.
Spodziewane rezultaty	Bezpieczeństwo środowiskowe jest jedną z podstawowych wartości zrównoważonego rozwoju. System transportowy powinien być tak ukształtowany, by w maksymalnym stopniu obniżał poziom zanieczyszczeń oraz w jak najmniejszym stopniu oddziaływać na środowisko naturalne.
Środki do osiągnięcia celu	Działania informacyjno-edukacyjne związane z ekologicznym i bezpiecznym dla środowiska transportem. Wykorzystywanie i promocja transportu ekologicznego przez samorządy tworzące MOF Starogardu Gdańskiego. Transport publiczny powinien być tak rozwinięty i dostosowany do potrzeb mieszkańców, by stał się jednym z podstawowych środków służących do przemieszczania się. Zakup pojazdów z bateryjnym napędem elektrycznym lub pojazdów niskoemisyjnych. Pilotażowe uruchomienie połączeń regionalnych autobusami elektrycznymi w celu promowania zmian i ograniczenia emisji spalin. Propagowanie rozwoju stacji ładowania pojazdów elektrycznych oraz stacji tankowania CNG.
Podmioty konieczne do zaangażowania	Gminy MOF Starogardu Gdańskiego, przewoźnicy transportu publicznego, Starogardzki Związek Powiatowo-Gminny podmioty rynku paliwowo-energetycznego.
Cel 3. Intensyfikacja wykorzystania transportu rowerowego jako środka transportu do codziennego przemieszczania się	
Obecna sytuacja	Obecnie najbardziej popularnym środkiem służącym do przemieszczania się w obrębie MOF Starogardu Gdańskiego jest samochód, a następnie komunikacja miejska. Niestety transport indywidualny w dalszym ciągu znacząco dominuje nad transportem publicznym. Forma piesza lub rowerowa wybierana jest zazwyczaj w ramach bardzo krótkich dystansów. Rower często traktowany jest raczej jako narzędzie rekreacyjne, w mniejszym stopniu przeznaczone do przemieszczania się z miejsca na miejsce. Zwraca jednak

	uwagę duży potencjał transportu rowerowego w zakresie przemieszczania się w innych celach, stanowiący alternatywę dla innych środków transportu. Obecnie na terenie MOF Starogardu Gdańskiego funkcjonują trasy rowerowe, aczkolwiek w dalszym ciągu wymagają doinwestowania i poprawy ich stanu technicznego. W rezultacie , w ramach odbywania podróży lokalnych, transport rowerowy jest rzadko wybieraną formą transportu.
Spodziewane rezultaty	Ważnym jest, aby transport był pewną, bezpieczną, tanią i ekologiczną alternatywą dla nieekologicznego transportu samochodowego, współtworzącą spójny system komunikacyjny obszaru. Wybór pomiędzy rowerem, komunikacją publiczną, czy samochodem powinien być możliwy i w mniejszym stopniu uwarunkowany ograniczeniami związanymi z brakiem odpowiedniej infrastruktury.
Środki do osiągnięcia celu	Znoszenie barier architektonicznych utrudniających komunikację rowerową. Działania edukacyjno-informacyjne popularyzujące transport rowerowy. Rozwój infrastruktury rowerowej – parkingów przy ważnych celach podróży, miejscach odpoczynku, stacjach naprawczych, itp. Utworzenie kompleksowej sieci dróg rowerowych o charakterze transportowym w MOF Starogardu Gdańskiego z siecią pełnej infrastruktury towarzyszącej.
Podmioty konieczne do zaangażowania	Gminy MOF Starogardu Gdańskiego, Powiatowy Zarząd Dróg, NGO, mieszkańcy.

Źródło: Opracowanie własne

Plany rozwoju sieci transportowej oraz transportu i mobilności podejmowane przez poszczególnych interesariuszy

Bardzo ważną kwestią dla Miasta Starogard Gdański jest wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza jego obszar. Dlatego też Miasto wraz z najbliższymi partnerami, tj. Gminą Starogard Gdański oraz Powiatem Starogardzkim podjęło trud opracowania dokumentacji przedprojektowej na potrzeby budowy obwodnicy DK22 Starogardu Gdańskiego. W 2015 r. podpisano umowę na opracowanie Studium Korytarzowego i Techniczno-Ekologiczno-Środowiskowego. W ramach realizacji tej umowy przeprowadzono szerokie konsultacje oraz cykl kilkunastu spotkań informacyjnych. Ostatnie spotkanie odbyło się na początku 2023 r. w ramach przygotowania, na zlecenie GDDKiA, Koncepcji Programowo-Przestrzennej, dla zatwierdzonego przebiegu obwodnicy. Gmina Miejska Starogard Gdański ściśle współpracuje

z partnerami samorządowymi oraz GDDKiA w celu jak najsprawniejszej realizacji zadania. Obwodnica miasta ma zostać wybudowana do 2028 roku. Taki plan zakłada GDDKiA oddział w Gdańsku, która odpowiada za realizację inwestycji.

W przypadku modernizacji linii kolejowej nr 203, Gmina Miejska Starogard Gdański również od samego początku, tj. opracowania Studium Rewitalizacji Linii, współpracuje z PKP PLK w celu sprawnego przeprowadzenia procesu inwestycyjnego. W celu uniknięcia problemów związanych z uzgodnieniem przebudowy przejazdu kolejowego w ciągu ul. Skarszewskiej, Gmina z początkiem tego roku przejęła odcinek ul. Skarszewskiej, która stała się obecnie drogą gminną. Sprawna współpraca z PKP ma umożliwić wybudowanie bezkolizyjnego skrzyżowania linii kolejowej z ul. Skarszewską. Z końcem kwietnia odbyło się spotkanie informacyjne dla mieszkańców okolicy, w której przebudowany ma być układ drogowy. Miasto już w 2018 roku zakończyło realizację projektu pn. Budowa węzła integracyjnego w Starogardzie Gdańskim, w ramach którego poprawiono komunikację z dworcem PKP. W jego bezpośrednim sąsiedztwie wybudowano zajezdnię autobusową i parkingi. Wydzierżawiono również, z zamiarem przejęcia, budynek dworca PKP. Dokonano jego przebudowy i zdecydowano poprawiono warunki korzystania z tej infrastruktury dla pasażerów szerokorozumianego transportu publicznego.

Przebieg linii kolejowej nr 203 obejmuje także obszar gminy Zblewo (Cis, Bytonia, Zblewo, Pinczyn i Karolewo). Podobnie jak Gmina Miejska Starogard Gdański, Gmina Zblewo intensywnie konsultuje inwestycję z mieszkańcami obszaru. Ponadto uczestniczy w spotkaniach zarówno organizowanych w siedzibie PKP PLK w Gdańsku, w siedzibie firmy projektowej, jak i w samej gminie Zblewo. Dzięki otwartym konsultacjom społecznym, zarówno z mieszkańcami, przedsiębiorcami i rolnikami, ze strony Gminy Zblewo udało się wprowadzić rozwiązania inżynierskie, które pozwolą na optymalne zachowanie płynności ruchu drogowego, pieszego i rowerowego. Największym problemem dla mieszkańców, przede wszystkim rolników, jest planowane zamknięcie przejazdów kolejowych. W zamian powstaną jednak trzy obiekty inżynierskie – dwa w Pinczynie i jeden w Zblewie. Ponadto PKP PLK zamierza wybudować w miejscowości Łąg łącznicę z linią kolejową nr 201 relacji Bydgoszcz – Gdynia, aby w ten sposób zwiększyć bezpośrednią przepustowość towarową w kierunku trójmiejskich portów. Realizacja ww. inwestycji ma kluczowe znaczenie dla poprawy warunków komunikacyjnych na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego, w tym przede wszystkim w samym mieście rdzennym. Poprzez budowę obwodnicy oraz modernizacji linii

kolejowej znacznemu obniżeniu powinno ulec natężenie potoku pojazdów przejeżdżających, w szczególności przez miasto. Ruch powinien stać się bardziej płynny, co bezpośrednio wpłynie na poprawę warunków środowiskowych, a także ograniczyć zawartość pyłów zawieszonych w powietrzu oraz emisję spalin. Ponadto elektryfikacja linii kolejowej, zwiększy prędkość na niej nawet do 200 km/h.

Kolejną inwestycją, niezmiernie ważną, zaplanowaną do realizacji na terenie MOF Starogardu Gdańskiego jest przebudowa DK22 na odcinku Czarna Woda – Zblewo. W ramach zadania, oprócz samej drogi, zostanie wybudowana nowa ścieżka rowerowa, która połączy się w Czarnej Wodzie ze ścieżką z Czarnej Wody do Czerska, a następnie dalej do Chojnic, aby finalnie połączyć się systemem ścieżek rowerowych wybudowanych w ramach tzw. Kaszubskiej Marszruty. W samym Zblewie zostanie przebudowane skrzyżowanie DK22 z DW214. W chwili obecnej skrzyżowanie jest niewydolne, szczególnie w sezonie letnim, gdzie występują ogromne zatory i korki. Gmina Zblewo na bieżąco uczestniczy w uzgodnieniach związanych z opracowywaniem projektu, wnosi uwagi w imieniu swoich mieszkańców i przedsiębiorców. W sprawie wypowiedziała się również Rada Gminy Zblewo w formie apelu do GDDKiA w Gdańsku. Trwają rozmowy z interesariuszami oraz prowadzone są telekonferencje i wizyty w siedzibie GDDKiA. Przeprowadzono również szereg konsultacji społecznych, w tym spotkania w sołectwach.

GDDKiA planuje również ogłosić postępowanie przetargowe na przebudowę DK22 na odcinku Zblewo-Sucumin. Prawdopodobnie nastąpi to w czerwcu 2023 r. Dotychczasowo Gmina Zblewo intensywnie uczestniczyła w uzgadnianiu dokumentacji projektowej. Przeprowadziła również konsultacje społeczne w sołectwach Zblewo i Miradowo. Dzięki realizacji inwestycji, oprócz długo oczekiwanej przebudowy DK22, powstanie ścieżka rowerowa oraz ciąg pieszy.

Wszystkie wymienione powyżej inwestycje mają niebagatelny wpływ na MOF Starogardu Gdańskiego, ponieważ przyczynią się zapewne do wzrostu konkurencyjności tego obszaru, zarówno pod względem infrastrukturalnym, jak i dostępności.

Priorytet II: Czysta energia, czyste środowisko

W ramach Priorytetu „Czysta energia, czyste środowisko” za kluczowe uznano następujące kierunki interwencji:

- Zmniejszenie emisyjności i poprawa jakości powietrza,

- Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej,
- Rozwój energetyki opartej o OZE,
- Ochrona różnorodności biologicznej.

1. Zmniejszenie emisyjności i poprawa jakości powietrza

Aktualnie teren MOF Starogardu Gdańskiego przy dość wysokim potencjale środowiskowym i przyrodniczym, cechuje bardzo niska jakość powietrza powodowana niewystarczająco rozwiniętym systemem grzewczym, jak również dużą energochłonnością istniejących budynków. Z tego względu priorytetem partnerów tworzących MOF są dalsze inwestycje polegające na wymianie źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku, termomodernizacji obiektów czy wymianie oświetlenia na energooszczędne. Warto przypomnieć, że obecnie sieć ciepłownicza funkcjonuje jedynie na terenie miasta (choć nie na całym obszarze).

2. Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej

Sieć kanalizacyjna najlepiej rozwinięta jest na terenie miasta (poziom skanalizowania terenów wiejskich wynosi od 50% dla gminy Starogard Gdański, 57% dla gminy Zblewo, do 60% dla gminy Bobowo). Niezbędne są zatem dalsze działania dotyczące rozbudowy zbiorczego systemu odprowadzania ścieków, przede wszystkim na terenach wiejskich, jak i gospodarki wodami opadowymi, co jest niezwykle istotne biorąc pod uwagę obecne i nadchodzące zmiany klimatu. Aktualnie na terenach MOF coraz częściej występują wichury i nawałnice powodujące łamanie drzew czy zalewanie domów. Niemniej coraz częstszym problemem są także zjawiska związane z suszą, co wymusza pilne działania z zakresu retencji. Nie bez znaczenia jest również prawidłowa gospodarka odpadami.

Mówiąc o ochronie środowiska, przede wszystkim w kontekście poprawy jakości powietrza, istotne jest nie tylko zachęcanie do ograniczenia ruchu samochodowego, ale także podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości dróg.

3. Rozwój energetyki OZE

Jak wspomniano powyżej, infrastruktura ciepłownicza i energetyczna nie jest dostatecznie rozwinięta na terenach MOF Starogardu Gdańskiego, co przekłada się na niską jakość powietrza, która z kolei zwiększa ryzyko chorób dotyczących układu oddechowego

i układu krążenia. Dlatego też członkowie MOF przykładają dużą wagę do rozwoju świadomości społecznej i zachęcania do instalacji rozwiązań z zakresu OZE, zarówno w budynkach publicznych, jak i prywatnych. Z uwagi na corocznie rosnące ceny energii i konieczność działań związanych z ochroną środowiska, takie działania stają się koniecznością. Stosowaniu OZE sprzyjają korzystne dla MOF warunki do rozwoju energetyki słonecznej i wiatrowej.

4. Ochrona różnorodności biologicznej

Z punktu widzenia środowiska, nie sposób nie wspomnieć o konieczności zachowania różnorodności biologicznej. Na terenie MOF, oprócz Borów Tucholskich, zlokalizowany jest obszar Natura 2000 „Dolina Wierzycy” (PLH 220094), położony w granicach miasta i gminy Starogard Gdański. Jest to teren szczególnie cenny pod kątem siedlisk przyrodniczych, których wyznaczono tu aż 14. Z tego powodu niezwykle ważne jest prowadzenie działań zmierzających do ograniczenia wpływu człowieka na te tereny. Zwłaszcza, że dolina rzeki jest bardzo mocno wykorzystywana pod kątem turystyki, rolnictwa, jak i lokalizacji elektrowni wodnych.

Dla kierunków interwencji przedstawionych powyżej przygotowano zestawienie planowanych do osiągnięcia minimalnych wskaźników:

Tabela 13 Zestawienie planowanych do osiągnięcia minimalnych wskaźników

Kierunek interwencji	Wskaźnik	Źródło danych
1. Zmniejszenie emisyjności powietrza i poprawa jakości powietrza	Liczba obiektów objętych termomodernizacją – 20 szt.	Samorządy MOF
2. Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	Pojemność nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów z zakresu zielono – błękitnej infrastruktury – 16 300 m ³ .	Samorządy MOF
3. Rozwój energetyki opartej na OZE	Liczba nowych instalacji OZE – 15 szt.	Samorządy MOF
4. Ochrona różnorodności biologicznej	Powierzchnia terenów chronionych objętych działaniem w zakresie ochrony różnorodności biologicznej – 5 ha.	Samorządy MOF

Źródło: Opracowanie własne

Priorytet III: Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo

Za kluczowe w Priorytecie „Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo” uznano następujące kierunki interwencji:

- Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach,
- Dostosowanie kwalifikacji do rynku pracy,
- Podniesienie jakości i dostępności usług zdrowotnych,
- Działania na rzecz włączenia do społeczeństwa imigrantów.

Wszystkie wskazane wyżej zagadnienia są priorytetowe z punktu widzenia rozwoju społecznego na terenie MOF Starogardu Gdańskiego. W dzisiejszym świecie dynamika zmian społecznych jest równie szybka, jak zmian gospodarczych i sytuacji geopolitycznej. Z tego względu rynek pracy, edukacja, zdrowie oraz integracja ludności napływowej są tematami wymagającymi pilnej interwencji i realizacji przedsięwzięć nastawionych na osiągnięcie konkretnych rezultatów.

1. Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach

Spółeczeństwo i jego zdolność do rozwoju gospodarki, jest obok odpowiednich rozwiązań systemowych, głównym czynnikiem decydującym o konkurencyjności danego regionu. Z tego względu samorządy wchodzące w skład MOF Starogardu Gdańskiego zdecydowały się na realizację szeregu projektów zmierzających do podnoszenia kwalifikacji osób już zatrudnionych, jak i wspierania systemu edukacji w taki sposób, aby zaspokoić potrzeby rynku i jednocześnie wspierać najzdolniejszych uczniów.

Gminy Zblewo i Bobowo podejmować będą także działania na rzecz wspierania edukacji przedszkolnej zarówno w zakresie infrastruktury, jak i działań miękkich.

Trzeba zaznaczyć, że niezbędny jest także rozwój infrastruktury dydaktycznej o nowoczesne sale gimnastyczne, boiska czy zwiększenie powierzchni przeznaczonej do prowadzenia dydaktyki, tak by lekcje nie odbywały się w systemie zmianowym. Doinwestowania w znacznym stopniu wymaga baza sportowa szkół. Konieczne jest także regularne i ciągłe finansowanie zakupu wyposażenia dydaktycznego oraz komputerów wspierających proces cyfryzacji społeczeństwa.

2. Dostosowanie kwalifikacji do rynku pracy

Mimo, iż w latach 2014-2020 na terenach MOF zrealizowano już liczne projekty mające na celu rozwój bazy i podniesienie kompetencji uczniów szkół zawodowych, to potrzeby w tym

zakresie nadal nie zostały w pełni zaspokojone. Planowana jest kontynuacja działań z zakresu dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, rozwoju współpracy szkół z pracodawcami oraz wprowadzanie klas patronackich, które związane są z realizacją innowacyjnych kierunków kształcenia, we współpracy i pod okiem specjalistów przygotowujących do pracy w konkretnej branży. Jednocześnie realizowane będą programy mające na celu podnoszenie kwalifikacji oraz dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy dla osób zatrudnionych oraz poszukujących zatrudnienia.

3. Podniesienie jakości i dostępności usług zdrowotnych

Omawiany priorytet jest bezpośrednio związany ze sferą usług z zakresu ochrony zdrowia, bowiem na każdym etapie życia mieszkańcy MOF powinni mieć dostęp do jak najwyższej jakości usług zdrowotnych, w szczególności usług specjalistycznych we wszystkich obszarach. Ponieważ Powiat Starogardzki w ostatnich latach realizował już szereg projektów z zakresu zdrowia, stan infrastruktury i wyposażenia szpitala – Kociewskiego Centrum Zdrowia Sp. z o.o. uległ znacznej poprawie. Jednak w dalszym ciągu niezbędne jest unowocześnienie kilku oddziałów i poradni oraz poprawa dostępu do opieki specjalistycznej.

Szczegółnej uwagi wymaga m.in. infrastruktura gabinetów lekarskich i zabiegowych, poradni onkologicznej, poradni okulistycznej, laboratoriów medycznych. Ważnym usprawnieniem obsługi pacjentów jak i pracy personelu będzie dalszy rozwój informatyzacji szpitala. Ponadto by utrzymać korzystną strukturę demograficzną i zdrową społeczność konieczne jest prowadzenie działań podnoszących jakość opieki dotyczącej zdrowia psychicznego, akcji informacyjnych w tym zakresie, jak również profilaktyki prozdrowotnej dotyczącej przede wszystkim chorób, takich jak: otyłość czy choroby nowotworowe.

4. Działania na rzecz włączenia do społeczeństwa imigrantów.

Z uwagi na nasilone ruchy migracyjne, w tym przede wszystkim toczącą się od lutego 2022 r. wojnę na terenie Ukrainy, a co za tym idzie znaczącą liczbę osób przybywających do Polski, wyraźnie zwiększa się potrzeba realizacji projektów z zakresu integracji społecznej imigrantów. Niezbędnymi zadaniami w tym zakresie są m.in. kursy nauki języka polskiego i wsparcie instytucjonalne, bez którego uchodźcy nie będą w stanie odnaleźć się w nowych warunkach, dostosować się do rynku pracy, a dzieci wdrożyć się w system edukacji. Zważywszy, że większość ukraińskich dzieci miała przed wojną możliwość rozwijania swoich

pasji i zainteresowań wskazane jest zapewnienie możliwości udziału w zajęciach pozalekcyjnych, co także pozwoli na integrację i lepsze zrozumienie rówieśników. Ponieważ od pierwszych dni konfliktu akcje pomocowe realizowane były w dużej mierze oddolnie przez wolontariuszy, osoby prywatne i organizacje pozarządowe, konieczne staje się w tym zakresie wdrażanie rozwiązań systemowych.

Dla kierunków interwencji przedstawionych powyżej przygotowano zestawienie planowanych do osiągnięcia minimalnych wskaźników:

Tabela 14 Zestawienie planowanych do osiągnięcia minimalnych wskaźników

Kierunek interwencji	Wskaźnik	Źródło danych
1. Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach	Liczba szkół objętych działaniami z zakresu podniesienia jakości kształcenia – 5 szt.	Samorządy MOF
2. Dostosowanie kwalifikacji do rynku pracy	Liczba umów o współpracy podpisanych z pracodawcami w zakresie możliwości odbywania staży i praktyk czy stworzenia klas patronackich – 3 szt.	Samorządy MOF
3. Podniesienie jakości i dostępności usług zdrowotnych	Liczba pacjentów mających dostęp do ulepszonej infrastruktury zdrowotnej – 30 000 os.	Samorządy MOF
4. Działania na rzecz włączenia do społeczeństwa imigrantów	Liczba imigrantów objętych wsparciem – 350 os.	Samorządy MOF

Źródło: Opracowanie własne

5 LISTA PROJEKTÓW I SPOSÓB ICH WYBORU

Podmioty tworzące MOF Starogardu Gdańskiego określiły priorytetowe obszary tematyczne i opracowały szeroką listę projektów, których realizacja jest kluczowa dla rozwoju całego obszaru. Przedsięwzięcia te będą ubiegały się o wsparcie finansowe z różnych źródeł, czy też będą realizowane ze środków własnych. Jednak działania uznane za priorytetowe i najważniejsze z punktu widzenia rozwoju i spójności MOF Starogardu Gdańskiego przewidziano do finansowania w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych ze środków dostępnych w Programie Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027. Pozostałe projekty, które przekraczają alokację przypadającą na MOF Starogardu Gdańskiego, to projekty powiązane, które również przyczyniają się do realizacji celów Strategii ZIT, jak i wpisują się w priorytety określone w ramach FEP.

Ostateczny wybór projektów, które realizowane będą w ramach mechanizmu ZIT przewidzianego w Programie Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, dokonany został w trybie otwartych naborów projektów w ramach poszczególnych obszarów tematycznych. Nabory te przeprowadzone zostały w okresie luty – marzec 2023 r. Projekty do realizacji zostały ocenione i wybrane przy pomocy obiektywnych kryteriów opracowanych na potrzeby przeprowadzenia ww. otwartych naborów projektów, tak by z jednej strony wpisywały się jak najlepiej w wymagania FEP, a z drugiej jak najbardziej odpowiadały na najpilniejsze potrzeby i problemy zidentyfikowane w ramach MOF. Kryteria te zostały skonsultowane z partnerami społeczno-gospodarczymi. Szczegółowe kryteria dla poszczególnych obszarów tematycznych zaprezentowane zostały w **załączniku nr 1 do Strategii**.

Biorąc pod uwagę wytyczne i kryteria, zakłada się realizację kilku kompleksowych przedsięwzięć w ramach mechanizmu ZIT. Przedsięwzięcia te zaprezentowane zostały poniżej, przy czym należy zaznaczyć, że podane w tabelach wartości wskaźników mają charakter orientacyjny i zostaną ostatecznie doprecyzowane po zatwierdzeniu konkretnych projektów w ramach ZIT.

Priorytet I: Silna gospodarka i wysoka mobilność

Tabela 15 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

Priorytet I: Silna gospodarka i wysoka mobilność	Kierunek interwencji: Zwiększenie mobilności mieszkańców
Tytuł przedsięwzięcia	Budowa dróg rowerowych o charakterze transportowym na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego
Lider oraz partnerzy	Lider: Gmina Starogard Gdański Partner: Powiat Starogardzki Partner: Gmina Miejska Starogard Gdański Partner: Gmina Zblewo Partner: Gmina Bobowo
Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego, wzdłuż dróg o największym potencjale do rozwoju ruchu rowerowego o charakterze transportowym i wpisanych do Regionalnego Planu Transportowego
Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych) ³	<u>Wskaźniki produktu:</u> 1. Wspierana infrastruktura rowerowa (km) - 20,7 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) - 75 559 <u>Wskaźnik rezultatu:</u> Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok) - 12 500
Zakres przedmiotowy	Budowa tras rowerowych o charakterze transportowym na terenie samorządów wchodzących w skład MOF, zgodnych z Koncepcją podstawowej sieci tras rowerowych o charakterze transportowym w Miejskich Obszarach Funkcjonalnych (MOF) w województwie pomorskim stanowiącą załącznik nr 4 do Regionalnego

³ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

	Programu Strategicznego w zakresie mobilności i komunikacji stanowiącego również Regionalny Plan Transportowy dla Województwa Pomorskiego 2030”.
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)	11 780 512 EUR
Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)	6 264 394 EUR
Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)	FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla mobilnego Pomorza Cel szczegółowy: (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 16 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

Priorytet I: Silna gospodarka i wysoka mobilność	Kierunek interwencji: Zwiększenie mobilności mieszkańców
Tytuł przedsięwzięcia	Poprawa jakości powietrza i stanu środowiska naturalnego poprzez wymianę taboru komunikacyjnego do przewozów o charakterze użyteczności publicznej na zeroemisyjny / niskoemisyjny
Lider oraz partnerzy	Lider: Powiat Starogardzki Partner: Gmina Miejska Starogard Gdański
Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)	Powiat starogardzki

<p>Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych)⁴</p>	<p><u>Wskaźniki produktu:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby) – 490 Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitalnej (sztuki) – 7 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) - 75 559 <p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok) - 317 000 Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO₂/rok) – 99
<p>Zakres przedmiotowy</p>	<p>Zakup busów i autobusów zeroemisyjnych i/lub niskoemisyjnych, które spełniać będą wymogi dla ekologicznie czystych pojazdów w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/33/WE.</p>
<p>Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)</p>	<p>4 038 668 EUR</p>
<p>Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)</p>	<p>2 790 950 EUR</p>
<p>Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)</p>	<p>FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla mobilnego Pomorza Cel szczegółowy: (viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>

Źródło: Opracowanie własne

⁴ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

Priorytet II: Czysta energia, czyste środowisko

Tabela 17 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

Priorytet II: Czysta energia, czyste środowisko	Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisyjności i poprawa jakości powietrza
Tytuł przedsięwzięcia	Termomodernizacja oraz podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
Lider oraz partnerzy	Lider: Powiat Starogardzki Partner: Gmina Miejska Starogard Gdański Partner: Gmina Starogard Gdański Partner: Gmina Zblewo Partner: Gmina Bobowo
Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)	Budynki użyteczności publicznej (przede wszystkim edukacyjne i pełniące inne funkcje społeczne), w tym zabytkowe, położone na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład MOF Starogardu Gdańskiego
Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych) ⁵	<u>Wskaźniki produktu:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (sztuki) – 22 2. Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (m²) – 26 391 3. Liczba zmodernizowanych indywidualnych źródeł ciepła (sztuki) – 12 4. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) - 75 559 <u>Wskaźniki rezultatu:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej (MWh/rok) – 1 500

⁵ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej (MWh/rok) – 143 3. Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej (MWh/rok) – 1 357 4. Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) (MWh/rok) – wartość bazowa – 3 700 – wartość końcowa – 2 222 5. Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO₂/rok): – wartość bazowa – 1 497 – wartość końcowa – 861
Zakres przedmiotowy	<p>Zakres działań: termomodernizacja przegród budowlanych, wymiana instalacji C.O., modernizacja węzłów cieplnych, wymiana istniejących źródeł ciepła (gł. wykorzystujących paliwa stałe) na bardziej ekologiczne, w tym instalacja pomp ciepła, instalacja ogniw fotowoltaicznych, wymiana oświetlenia na energooszczędne itp. Działaniem zostaną objęte budynki użyteczności publicznej, które z uwagi na parametry techniczne charakteryzują się największymi stratami ciepła, a dokładny zakres prac dla każdego budynku zostanie określony w audycie energetycznym. Dla każdego obiektu (za wyjątkiem budynków zabytkowych) zakłada się osiągnięcie co najmniej 30% oszczędności energii pierwotnej.</p>
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)	9 340 167 EUR
Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)	6 306 584 EUR
Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)	<p>FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza</p>

	Cel szczegółowy: (i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 18 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

<p>Priorytet II: Czysta energia, czyste środowisko</p>	<p>Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej</p>
<p>Tytuł przedsięwzięcia</p>	<p>Uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi, retencja wody</p>
<p>Lider oraz partnerzy</p>	<p>Lider: Gmina Miejska Starogard Gdański Partner: Gmina Zblewo Partner: Gmina Starogard Gdański</p>
<p>Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)</p>	<p>Gmina Miejska Starogard Gdański, Gmina Zblewo, inne lokalizacje na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego, szczególnie wynikające z miejskich planów adaptacji do zmian klimatu lub innych dokumentów wskazujących na istnienie ryzyka powodziowego na obszarze objętym projektem. W przypadku Gminy Miejskiej Starogard Gdański realizacja projektu możliwa będzie w sytuacji nieotrzymania wsparcia z Programu FEnIKS.</p>
<p>Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych)⁶</p>	<p><u>Wskaźniki produktu:</u></p> <p>W przypadku otrzymania wsparcia dla Gminy Miejskiej Starogard Gd. z Programu FEnIKS:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojemność obiektów małej retencji (m³) - 2 300 2. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) – 28 149 <p>W przypadku nieotrzymania wsparcia dla Gminy Miejskiej Starogard Gd. z Programu FEnIKS:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (sztuki) – 1 2. Pojemność obiektów małej retencji (m³) - 13 200

⁶ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

	<p>3. Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha) – 0,1</p> <p>4. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) – 75 559</p> <p><u>Wskaźnik rezultatu:</u></p> <p>W przypadku otrzymania wsparcia dla Gminy Miejskiej Starogard Gd. z Programu FEnIKS:</p> <p>1. Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby) - 4 263</p> <p>W przypadku nieotrzymania wsparcia dla Gminy Miejskiej Starogard Gd. z Programu FEnIKS:</p> <p>1. Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby) - 5 263</p>
Zakres przedmiotowy	<p>Gmina Zblewo, Gmina Starogard Gdański: zakres projektu obejmuje zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych poprzez m.in. budowę zbiorników retencyjnych wraz z budową rowów infiltracyjnych i chłonnych, mających na celu odprowadzenie wód opadowych.</p> <p>Gmina Miejska Starogard Gdański: zakres projektu obejmuje zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych oraz zieleń urządzoną wokół zbiorników tworzące razem błękitno – zieloną infrastrukturę, poprzez m.in. budowę kanałów deszczowych oraz 3 zbiorników retencyjnych, budowę podczyszczalni wód deszczowych wprowadzanych do odbiorników oraz urządzenie zieleni wokół zbiorników posiadającej naturalne właściwości retencyjne.</p>
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)	3 226 970 EUR
Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)	2 230 020 EUR

Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)	FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza Cel szczegółowy: (iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 19 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

Priorytet II: Czysta energia, czyste środowisko	Kierunek interwencji: Ochrona różnorodności biologicznej
Tytuł przedsięwzięcia	Wzmacnianie bioróżnorodności oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich
Lider oraz partnerzy	Lider: Miasto Starogard Gdański
Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)	Gmina Miejska Starogard Gdański, obszar MOF
Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych) ⁷	<u>Wskaźniki produktu:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (ha) – 5 2. Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia (ha) – 5 3. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) - 44 437 <u>Wskaźnik rezultatu:</u> Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby) - 51 000

⁷ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

Zakres przedmiotowy	Zakres działań w ramach projektu ma na celu zagospodarowanie obszaru objętego ochroną Natura 2000 „Dolina Wierzycy”. Główne cele to odnowa przyrodnicza terenu, ochrona przyrody poprzez identyfikację i prezentację najciekawszych obiektów, wspieranie siedlisk dla uzyskania lepszego stanu ochrony środowiska oraz ochrona i przywrócenie walorów przyrodniczo-krajobrazowych (zgodnie z ustanowionym planem zadań ochronnych dla ww. obszaru). Dodatkowo projekt ma na celu skanalizowanie ruchu turystycznego poprzez wprowadzenie ciągów pieszo-rowerowych, które przyczynią się do zwiększenia ochrony obszaru chronionego – w ramach limitu do 30% kosztów kwalifikowanych projektu.
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)	838 061 EUR
Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)	579 148 EUR
Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)	FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza Cel szczegółowy: (vii) wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Źródło: Opracowanie własne

Priorytet III: Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo

Tabela 20 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

Priorytet III: Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Kierunek interwencji: Podniesienie jakości i dostępności usług zdrowotnych
Tytuł przedsięwzięcia	Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej
Lider oraz partnerzy	Lider: Powiat Starogardzki
Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)	Gmina Miejska Starogard Gdański, obszar MOF
Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych) ⁸	<p><u>Wskaźniki produktu:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (osoby/rok) - 30 000 Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą (sztuki) – 1 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) - 75 559 <p><u>Wskaźnik rezultatu:</u></p> <p>Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (użytkownicy/rok) - 30 000</p>
Zakres przedmiotowy	Projekt ma na celu poprawę dostępności do usług ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, w tym opieki jednego dnia poprzez: modernizację Biura Obsługi Pacjenta w zakresie działania AOS/opieki jednego dnia, modernizację gabinetów lekarskich i zabiegowych oraz towarzyszącej infrastruktury, modernizację oddziału

⁸ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

	chemioterapii podawanej w trybie ambulatoryjnym oraz jednego dnia, modernizację pomieszczeń Nocnej i Świątecznej Opieki Chorych, rozbudowę istniejących systemów informatycznych szpitala w zakresie działania poradni specjalistycznych oraz opieki jednego dnia wraz z zakupem niezbędnych urządzeń, poprawę komunikacji pomiędzy piętrami, w tym wymianę dźwigów windowych oraz/lub dobudowę kolejnej windy, modernizację parkingu, kompleksowe doposażenie oraz wymianę urządzeń specjalistycznych związanych z funkcjonowaniem ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, stanowiących wyposażenie nowo powstałych pomieszczeń.
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)	2 245 036 EUR
Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)	1 551 448 EUR
Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)	FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFRR) Cel szczegółowy: (v) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 21 Projekty przewidziane do realizacji w ramach mechanizmu ZIT

Priorytet III: Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Kierunek interwencji: Działania na rzecz włączenia społeczeństwa i imigrantów
Tytuł przedsięwzięcia	Kompleksowa integracja imigrantów na terenie MOF Starogardu Gdańskiego
Lider oraz partnerzy	Lider: Powiat Starogardzki Partner: Gmina Miejska Starogard Gdański Partner: Gmina Starogard Gdański Partner: Gmina Bobowo

	Partner: Gmina Zblewo Partnerzy/realizatorzy: Organizacje pozarządowe
Lokalizacja/obszar realizacji (w zależności od zakresu i charakteru przedsięwzięcia: miejsce – gmina (oraz ewentualnie miejscowość), w zakresie przedsięwzięć liniowych – przebieg)	Cały obszar MOF: Gmina Miejska Starogard Gdański, Gmina Starogard Gdański, Gmina Zblewo, Gmina Bobowo
Efekty przedsięwzięcia (wskaźniki pochodzące z FEP 2021-2027, wraz z określeniem wartości docelowych) ⁹	<u>Wskaźnik produktu:</u> Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie (osoby) – 350 <u>Wskaźnik rezultatu:</u> Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby) – 320
Zakres przedmiotowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechnienie wśród imigrantów informacji o usługach publicznych i specjalistycznych oraz pomoc w wykonywaniu czynności formalnych z nimi związanych. 2. Podniesienie kompetencji językowych (kursy języka polskiego). 3. Prowadzenie działań w zakresie edukacji, kultury i pomocy społecznej w celu skutecznej i trwałej integracji imigrantów. 4. Wsparcie specjalistycznego poradnictwa dedykowanego imigrantom, w tym psychologicznego i prawnego. 5. Wsparcie integracji i reintegracji społecznej i zawodowej imigrantów. 6. Organizacja pomocy społecznej poprzez rozszerzenie działalności sklepu społecznego.
Szacunkowa wartość przedsięwzięcia ogółem (EUR)	891 701 EUR

⁹ Są to wartości orientacyjne, podawane w celach informacyjnych. Ich zmiany nie powodują konieczności zmiany Strategii ZIT.

Szacunkowa wartość dofinansowania przedsięwzięcia (EUR)	757 946 EUR
Źródło finansowania (w przypadku FEP 2021-2027 – właściwy Priorytet i cel szczegółowy)	FEP 2021-2027 Priorytet: Fundusze europejskie dla silnego społecznie Pomorza (EFS+) Cel szczegółowy: (i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Źródło: Opracowanie własne

Osiągnięcie celów Strategii ZIT, w tym realizację projektów ZIT, będzie wspierać realizacja przedsięwzięć powiązanych, współfinansowanych z innych źródeł. W tabeli poniżej zaprezentowano projekty, których realizacja nie jest możliwa w ramach alokacji dla ZIT MOF Starogardu Gdańskiego ze środków FEP 2021-2027, a które stanowią zadania kompleksowe i są istotne z punktu widzenia rozwoju całego MOF Starogardu Gdańskiego.

Projekty przedstawiono w podziale na priorytety i kierunki interwencji założone w niniejszej Strategii. Z uwagi na szeroki zakres planowanych działań, niektóre z nich realizują więcej niż jeden priorytet.

Tabela 22 Projekty powiązane

Rodzaj przedsięwzięcia	Priorytet ZIT	Kierunek interwencji	Źródło finansowania
Powiat Starogardzki			
Wymiana taboru komunikacyjnego PKS w Starogardzie Gdańskim SA., na niskoemisyjny/zeroemisyjny wraz z budową stacji tankujących	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Zwiększenie mobilności mieszkańców	Krajowy Plan Odbudowy
	Czysta energia, czyste środowisko	Zmniejszenie emisyjności i poprawa jakości powietrza	
Poprawa jakości świadczonych usług poprzez rozbudowę systemu informatycznego Starostwa	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Wzmocnienie działań na rzecz cyfryzacji MOF	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

Powiatowego w Starogardzie Gdańskim			
Realizacja zadań wspierających uczniów i absolwentów w ramach przedsięwzięcia strategicznego pn. Zdolni z Pomorza oraz pn. Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II oraz cyfryzacja szkół	Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach Dostosowanie kwalifikacji do rynku pracy	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
Działania z zakresu realizacji programów polityki zdrowotnej i społecznej	Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Podniesienie jakości i dostępności usług zdrowotnych	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
”E-geodezja w powiatach: kartuskim, kwidzyńskim, starogardzkim, sztumskim oraz mieście Słupsk”	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Wzmocnienie działań na rzecz cyfryzacji MOF	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
Miasto Starogard Gdański			
Budowa infrastruktury technicznej: kanalizacji deszczowej i sieci wodno-kanalizacyjnej	Czysta energia, czyste środowisko	Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Rewitalizacja Śródmieścia Starogardu Gdańskiego – etap II	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Prowadzenie aktywnych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

Poprawa ładu komunikacyjnego na terenie Starogardu Gdańskiego	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Zwiększenie mobilności mieszkańców	Krajowy Plan Odbudowy
Budowa infrastruktury drogowej i sportowej	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
		Zwiększenie mobilności mieszkańców	
Gmina Starogard Gdański			
Zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej obejmującej budowę/modernizację sieci i urządzeń wodno-kanalizacyjnych	Czysta energia, czyste środowisko	Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, Program Inwestycji Strategicznych
Zadania w zakresie edukacji szkolnej związane z rozbudową istniejącej infrastruktury, wyposażeniem oraz cyfryzacją i podnoszeniem kompetencji uczniów i nauczycieli	Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach	Fundusze krajowe np.: Program Inwestycji Strategicznych, Środki Ministerstwa Sportu i Turystyki, Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
Zadania w zakresie budowy i modernizacji dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Zwiększenie mobilności mieszkańców	Środki krajowe np.: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg

oraz rozbudową ścieżek rowerowych			
Zadania w zakresie ochrony powietrza i ograniczenie emisji pyłów (w tym OZE)	Czysta energia, czyste środowisko	Zmniejszenie emisyjności i poprawa jakości powietrza	Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
Zadania w zakresie gospodarki odpadami	Czysta energia, czyste środowisko	Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	Fundusze krajowe np.: NFOŚiGW
Gmina Zblewo			
Zadania związane z infrastrukturą szkolną, przedszkolną, sportową i społeczną.	Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach	Fundusze krajowe np.: Program Inwestycji Strategicznych, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki
Rozbudowa OSP w Pinczynie	Czysta energia, czyste środowisko	Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	Fundusze krajowe np.: Program Inwestycji Strategicznych, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki
Działania z zakresu infrastruktury drogowej	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Zwiększenie mobilności mieszkańców	Fundusze krajowe np. Polski Ład
Gmina Bobowo			
Realizacja zadań z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Czysta energia, czyste środowisko	Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	Fundusze krajowe Program Inwestycji Strategicznych

Budowa/przebudowa infrastruktury społecznej, sportowej (w tym OZE) i turystycznej	Otwarte, zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach	Fundusze krajowe np.: Program Inwestycji Strategicznych, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki
Utwardzenie i przebudowa dróg gminnych na terenie Gminy Bobowo	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Zwiększenie mobilności mieszkańców	Fundusze krajowe np. Program Inwestycji Strategicznych

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto Powiat Starogardzki realizować będzie zadania związane m.in. z podniesieniem jakości usług w skali ponadgminnej m.in. z zakresu edukacji, zdrowia czy polityki społecznej. Są to obszary, które dotyczą wszystkich mieszkańców powiatu, w tym również mieszkańców MOF. Z kolei poszczególne gminy skupią się na przedsięwzięciach rozwiązujących problemy z zakresu infrastruktury ściekowej, gospodarki odpadami czy redukcji emisji pyłów, dzięki czemu nastąpi poprawa jakości środowiska naturalnego i poprawa jakości życia wszystkich mieszkańców obszaru funkcjonalnego. Gminy będą także realizować zadania dotyczące edukacji, spójne z realizowanymi przez Powiat od lat projektami zmierzającymi do podniesienia jakości edukacji w powiecie zarówno pod kątem kształcenia, jak i dostępności do wysokiej jakości infrastruktury i zaplecza sportowego.

Samorządy realizować będą również zadania zmierzające do poprawy jakości infrastruktury transportowej, co poprawi spójność obszaru i nie pozostanie bez wpływu na działania realizowane przez Powiat. Poprawa jakości dróg przełoży się bezpośrednio na jakość i szybkość połączeń komunikacji zbiorowej, a rozbudowa sieci dróg rowerowych ułatwi poruszanie się po terenach MOF. Z uwagi na złożoność problemu oraz fakt, iż transport i mobilność stanowią obecnie jeden z priorytetów do realizacji przez partnerów MOF Starogardu Gdańskiego, dla tego zakresu przedstawiono osobne zestawienie inwestycji.

Tabela 23. Informacja na temat planowanych inwestycji w zakresie transportu i mobilności z poziomu krajowego i regionalnego planowanych na obszarze MOF Starogardu Gdańskiego (inwestycje nieobjęte przedmiotową Strategią, lecz wynikające z innych dokumentów strategicznych, które przeszły strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko)

Inwestycje z poziomu krajowego	Inwestycje z poziomu regionalnego
Prace na linii kolejowej nr 203 na odcinku Tczew – Czernik w ramach projektu „Prace przygotowawcze dla wybranych projektów w sieci TEN-T”.	Zwiększenie dostępności regionalnego transportu kolejowego w województwie pomorskim poprzez jego integrację z transportem lokalnym – budowa i wdrożenie elektronicznej Platformy Zintegrowanych Usług Mobilności (FALA).
Wdrożenie zunifikowanego systemu teleinformatycznego w zakresie przewozów pasażerskich na kolejowych korytarzach transportowych TEN-T wraz ze stworzeniem interfejsów rozszerzających jego funkcjonalność na inne środki transportu.	Pakiet przedsięwzięć w zakresie przebudowy lub rozbudowy podstawowego układu dróg wojewódzkich dowiązujących region do węzłów drogowych TEN-T: → odcinka drogi wojewódzkiej nr 221 (Jankowo – obwodnica Kościerzyna), → odcinka drogi wojewódzkiej nr 209 (Borzytuchom – Suchorze), → odcinka drogi wojewódzkiej nr 214 (Kościerzyna - Nowa Kiszewa), → odcinek drogi wojewódzkiej nr 224 (Godziszewo – węzeł A1 „Stanisławie”), → odcinka drogi wojewódzkiej nr 501 (Stegna – Krynica Morska), → odcinka drogi wojewódzkiej nr 222 (budowa wiaduktu nad torami PKP w Starogardzie Gdańskim), → odcinka drogi wojewódzkiej nr 474 – budowa wiaduktu nad torami PKP (ul. Wielkopolska w Gdyni), → odcinka drogi wojewódzkiej nr 218 (ulica Kielnieńska w Gdańsku).
Budowa ogólnodostępnych stacji ładowania oraz infrastruktury paliw alternatywnych pojazdów w MOP na odcinkach bazowej i kompleksowej sieci TEN-T.	Zakup 4 pojazdów kolejowych o napędzie hybrydowych do obsługi przewozów pasażerskich w województwie pomorskim.
Poprawa stanu technicznego, w tym dostosowanie do nośności 11,5 t/oś na sieci dróg krajowych powiązanych z infrastrukturą drogową TEN-T w ramach Programu	

Wzmocnienia Krajowej Sieci Drogowej do 2030 roku (w tym droga krajowa nr 22 przebiegająca przez obszar MOF Starogardu Gdańskiego).	
Budowa obwodnic Czerska, Człuchowa, Malborka, Starogardu Gdańskiego w ciągu drogi krajowej nr 22.	
Budowa dwóch łącznic między linią kolejową nr 203 a linią kolejową nr 201 (Łąg Południowy – Czarna Woda oraz Szałamaje – Łąg). (Inwestycja wpływająca na funkcjonowanie MOF Starogardu Gdańskiego – połączenie kolejowe z Bydgoszczą).	

Źródło: Opracowanie własny

6 PLAN FINANSOWY STRATEGII

Poniżej zaprezentowano alokację środków FEP 2021-2027 w podziale na poszczególne dziedziny interwencji, które realizowane będą w ramach Strategii ZIT.

Tabela 24 Alokacja środków FEP 2021-2027 w podziale na kierunki interwencji

Priorytet FEP 2021-2027		Dziedzina interwencji		Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Wskaźniki produktu (należy określić dla celu szczegółowego)		Wskaźniki rezultatu (należy określić dla celu szczegółowego)	
Nr	Nazwa	Kod	Alokacja (EURO)		Nazwa	Wartość	Nazwa	Wartość
2	Fundusze Europejskie dla Zielonego Pomorza	042	0	(i)	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (sztuki)	22	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej (MWh/rok)	1 500
2	Fundusze Europejskie dla Zielonego Pomorza	044	2 522 634				Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej (MWh/rok)	143
2	Fundusze Europejskie dla Zielonego Pomorza	045	3 783 950		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (m ²)	26 391	Ilość zaoszczędzonej energii ciepłej (MWh/rok)	1 357
					Liczba zmodernizowanych indywidualnych źródeł ciepła (sztuki)	12	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych,	Wartość bazowa – 3 700

							budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) (MWh/rok)	Wartość końcowa - 2 222
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	75 559	Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO ₂ /rok)	Wartość bazowa - 1 497 Wartość końcowa - 861
2	Fundusze Europejskie dla Zielonego Pomorza	058	1 028 602	(iv)	Pojemność obiektów małej retencji (tys. m ³)	13 200	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby)	5 263
2	Fundusze Europejskie dla Zielonego Pomorza	060	1 201 418		Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha)	0,1		
					Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (sztuki)	1		
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	75 559		
2	Fundusze Europejskie dla Zielonego Pomorza	078	579 148	(vii)	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (ha)	5	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby)	51 000
					Powierzchnia obszarów Natura 2000 objętych środkami ochrony i odtworzenia (ha)	5		

					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	44 437		
3	Fundusze Europejskie dla Mobilnego Pomorza	081	0	(viii)	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby)		Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO ₂ /rok)	99
						490	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok)	317 000
3	Fundusze Europejskie dla Mobilnego Pomorza	077	2 790 950		Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej (sztuki)	7		
3	Fundusze Europejskie dla Mobilnego Pomorza	083	6 264 394		Wspierana infrastruktura rowerowa (km)	20,7	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok)	12 500
3	Fundusze Europejskie dla Mobilnego Pomorza	085	0					
3	Fundusze Europejskie dla Mobilnego Pomorza	086	0		Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	75 559		
5	Fundusze Europejskie dla silnego społecznie Pomorza(EFS+)	157	757 946	(i)	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie (osoby)	350	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)	320

6	Fundusze Europejskie dla silnego społeczeństwa Pomorza (EFRR)	128	1 086 013	(v)	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (osoby /rok)	30 000	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (użytkownicy/rok)	30 000
		129	465 435		Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą (sztuki)	1		
					Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	75 559		

Źródło: Opracowanie własne

Alokacja przewidziana na instrument ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego nie zaspokaja wszystkich potrzeb MOF i nie umożliwia realizacji w pełni określonych priorytetów, tak więc przewidziano finansowanie przedsięwzięć z innych źródeł, a także ze środków własnych. Szczegółowe informacje zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 25 Plan finansowy Strategii

Lp.	Priorytety strategii ZIT	Kierunki interwencji strategii ZIT	Program (źródło finansowania)												
			FEP 2021-2027 (tryb pozakonkursowy w ramach alokacji ZIT)		FEP 2021-2027		FEnKS		FERS		KPO (EURO)		Inne programy np. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Polski Ład (Program Inwestycji Strategicznych) w podziale na dofinansowanie oraz wkład własny (o ile dotyczy) ¹⁰		
			Wkład UE	Wkład krajowy	Wkład UE	Wkład krajowy	Wkład UE	Wkład krajowy	Wkład UE	Wkład krajowy	Wkład UE	Wkład krajowy			
1.	Silna gospodarka i wysoka mobilność	Prowadzenie aktywnych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2.		Wzmocnienie działań na rzecz cyfryzacji MOF	-	-	4 250 000	750 000	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.		Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-Program Inwestycji Strategicznych: Dofinansowanie 3 mln zł, wkład własny 2 mln zł
4.		Zwiększenie mobilności mieszkańców	9 055 344	6 763 836	-	-	-	-	-	-	-	-	24 980 000	6 400 000	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg Dofinansowanie: 23,45 mln zł, wkład własny 7,05 mln zł Program Inwestycji Strategicznych Dofinansowanie: 46 mln zł, wkład własny: 11 mln zł

¹⁰ Dla środków UE wartości w EURO

5.	Czysta energia, czyste środowisko	Zmniejszenie emisyjności i poprawa jakości powietrza	6 306 584	2 819 414	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6.		Adaptacja do zmian klimatu i rozwój infrastruktury technicznej	2 230 020	996 950	-	-	10 320 000	6 880 000	-	-	-	-	-	Program Inwestycji Strategiczných: Dofinansowanie:40,8 mln zł, wkład własny :11,2 mln zł-
7.		Rozwój energetyki opartej na OZE	-	-	2 500 000	2 500 000	-	-	-	-	-	-	-	-
8.		Ochrona różnorodności biologicznej	579 148	258 913	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Otwarte zdrowe i wykwalifikowane społeczeństwo	Wsparcie edukacji na wszystkich szczeblach	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Program Inwestycji Strategiczných: Dofinansowanie:22,14 mln zł, wkład własny:4,5 mln zł
10.		Dostosowanie kwalifikacji do rynku pracy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-Program Inwestycji Strategiczných: Dofinansowanie:14,76 mln zł, wkład własny:2,9 mln zł
11.		Podniesienie jakości i dostępności usług zdrowotnych	1 551 448	693 588	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.		Działania na rzecz włączenia do społeczeństwa uchodźców i imigrantów	757 946	133 755	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

7 PROCES ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

I GOSPODARCZYCH ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I INTERESARIUSZY

7.1 BADANIA SPOŁECZNE

Opracowanie Strategii zostało poprzedzone przygotowaniem diagnozy sytuacji i potrzeb osób zamieszkujących i działających na terenie gmin MOF Starogardu Gdańskiego. Pogłębienie diagnozy umożliwiły konsultacje społeczne, w ramach których zostały przeprowadzone dwa komplementarne badania:

1. CATI (ang. computer-assisted telephone interviewing, czyli wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny) – metoda ilościowa,
2. IDI (indywidualny wywiad pogłębiony) – metoda uzupełniająca.

Obydwa badania zostały przeprowadzone telefonicznie z uwagi na trwającą pandemię Covid-19 (październik - listopad 2021 r.).

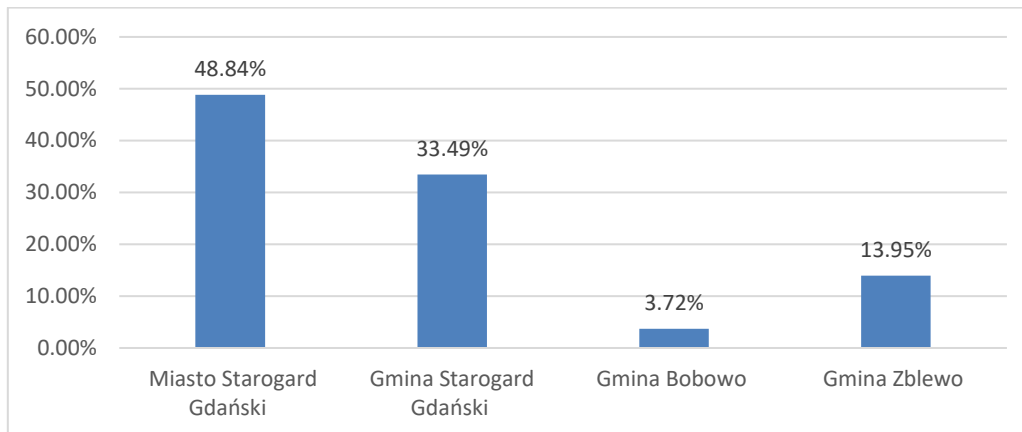
Badanie CATI objęło przeprowadzenie 215 rozmów. Dobór respondentów był celowy, by zapewnić proporcjonalny procentowy udział osób mieszkających i działających na terenie całego MOF Starogardu Gdańskiego, a także – by zapewnić różnorodność doświadczenia i różnych perspektyw.

Wśród ankietowanych przebadano ze względu na miejsce, na terenie którego dany respondent pracuje/działa w ramach reprezentowanej instytucji:

1. Powiat Starogardzki – 33 osoby (15,4%),
2. Miasto Starogard Gdański - 102 osób (47,4%),
3. Gmina Starogard Gdański – 42 osoby (19,5%),
4. Gmina Bobowo - 8 osób (3,7%),
5. Gmina Zblewo – 30 osób (14,0%).

W przeprowadzonym badaniu respondenci wskazując obszar zaangażowania wskazywali bezpośrednio gminy (wskazanie na powiat znajdowało się w osobnym pytaniu). Procentowy podział odpowiedzi ze względu na miejsce, na terenie którego dany respondent pracuje przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1 Gmina/miasto, na terenie której/którego Pan/i pracuje/ działa w ramach reprezentowanej instytucji:

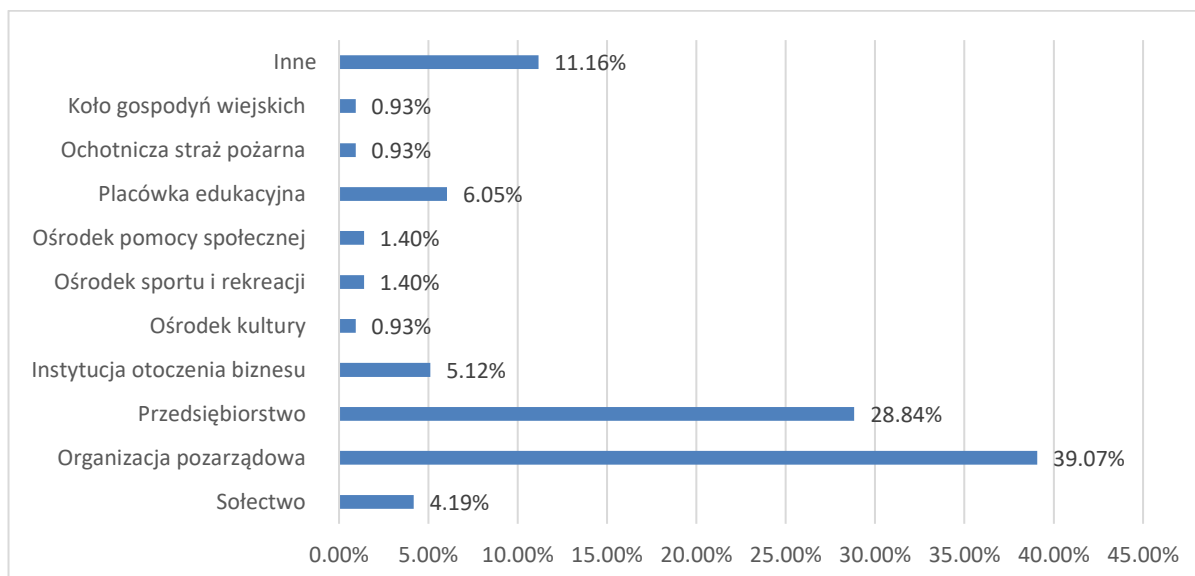

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI, N=215

Przebadano ze względu na reprezentowaną instytucję:

1. Sołectwo - 9 osób (4,2%),
2. Organizacja pozarządowa – 84 osoby (39,1%),
3. Przedsiębiorstwo – 62 osoby (28,8%),
4. Instytucja otoczenia biznesu – 11 osób (5,1%),
5. Ośrodek kultury – 2 osoby (0,9%),
6. Ośrodek sportu i rekreacji – 3 osoby (1,4%),
7. Ośrodek pomocy społecznej – 3 osoby (1,4%),
8. Placówka edukacyjna – 13 osób (6,1%),
9. Ochotnicza straż pożarna – 2 osoby (0,9%),
10. Koło gospodyń wiejskich – 2 osoby (0,9%),
11. Inne – 24 osoby (11,2%).

Wykres 2 Reprezentowana instytucja

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CATI, N=215

Badanie IDI objęło 5 wywiadów pogłębionych. Dobór respondentów był celowy – reprezentantami byli przedstawiciele samorządów wchodzących w skład MOF:

1. Powiat Starogardzki – 1 osoba,
2. Miasto Starogard Gdański – 1 osoba,
3. Gmina Starogard Gdański – 1 osoba,
4. Gmina Bobowo – 1 osoba,
5. Gmina Zblewo – 1 osoba.

Wnioski z przeprowadzonych badań zostały ujęte w „Syntezie diagnozy sytuacji gospodarczej, środowiskowej, klimatycznej i społecznej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego”, stanowiącej część I niniejszego dokumentu, a także stanowiły podstawę do przygotowania części planistycznej Strategii ZIT.

Należy dodać, iż także na późniejszym etapie prac nad Strategią, gdy rozszerzona została diagnoza w zakresie transportu i mobilności, a także sytuacji imigrantów przebywających na terenie MOF Starogardu Gdańskiego, realizowane były badania społeczne, które pozwoliły na jak najlepsze dopasowanie przyjętych założeń strategicznych do faktycznych potrzeb ich odbiorców oraz interesariuszy.

W zakresie oceny zachowań, preferencji i oczekiwań transportowych mieszkańców MOF Starogardu Gdańskiego, w okresie październik – listopad 2022 r. przeprowadzono badania ankietowe skierowane do Radnych Powiatu, Gmin i Sołectw, w którym udział wzięły

84 osoby (64% osób uprawnionych do udzielenia odpowiedzi). Natomiast w zakresie sytuacji imigrantów, w listopadzie 2022 r. przebadano Ukraińców mieszkających/pracujących/uczących się na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego: 178 osób dorosłych oraz 214 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Łącznie badaniem objętych zostało 27% Ukraińców z terenu MOF Starogardu Gdańskiego. Szczegółowe wyniki obydwu ww. badań zaprezentowano w „Diagnozie sytuacji gospodarczej, środowiskowej, transportowej i społecznej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego”, wnioski zaś wykorzystane zostały przy tworzeniu części planistycznej Strategii ZIT.

Warto dodać, iż Strategia jest również zgodna z ważnymi dokumentami, które były konsultowane z lokalną społecznością:

1. Strategią Rozwoju Powiatu Starogardzkiego na lata 2021-2027,
2. Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Starogardzkiego na lata 2021-2024 z perspektywą na lata 2025-2028,
3. Planem Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego na lata 2016-2025 dla Powiatu Starogardzkiego,
4. Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030.

Partnerzy społeczno-gospodarczy, reprezentujący przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i społeczne, LGD, grupy mieszkańców oraz inne podmioty różnych branż, w tym rynku transportowego, zostali również włączeni do procesu opracowywania Strategii.

7.2 PARTNERZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

W celu zapewnienia jak największego uspołecznienia procesu przygotowania oraz realizacji Strategii ZIT, każda jednostka samorządu terytorialnego tworząca MOF Starogardu Gdańskiego wystosowała otwarte zaproszenie skierowane do wszystkich podmiotów i organizacji działających na terenie gmin MOF Starogardu Gdańskiego. Organizacje społeczno-gospodarcze, w tym interesariusze rynku transportowego, zostały zaproszone do zgłoszenia chęci uczestnictwa w procesie tworzenia oraz wdrażania dokumentu pn. „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych MOF Starogardu Gdańskiego na lata 2021-2027”. Warunkiem udziału było wypełnienie oraz przesłanie formularza zgłoszeniowego, a jedynym kryterium wyboru było działanie na obszarze MOF. W wyniku otwartego naboru, który trwał w okresie 16-31 maja 2022 r., wyłoniono 15 partnerów społeczno-gospodarczych,

prowadzących działalność na terenie poszczególnych gmin, z różnych obszarów tematycznych. Po zakończeniu naboru swój akces zgłosiły jeszcze dwie organizacje, które zostały dołączone do listy partnerów. Lista 17 wybranych organizacji została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 26 Partnerzy społeczno-gospodarczy

Lp.	Organizacja	Obszar działalności	Zakres działalności
1.	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja Polityka społeczna, aktywność obywatelska
2.	Fundacja Rozwoju Edukacji i Społeczności Lokalnych „In Fortes”	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja Polityka społeczna, aktywność obywatelska
3.	Fundacja Szpitala św. Jana	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona zdrowia
4.	Klub Sportowy Beniaminek 03	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Sport Rekreacja Edukacja Integracja europejska
5.	Kółko Rolnicze – Koło Gospodyń Wiejskich w Lipinkach Szlacheckich	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Krzewienie lokalnych tradycji, integrowanie społeczności, reprezentowanie wsi i gminy na różnorodnych wydarzeniach
6.	Lokalna Grupa Działania „Chata Kociewia”	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Gospodarka, rynek pracy, innowacyjność Turystyka, kultura, oferta czasu wolnego Edukacja Polityka społeczna, aktywność obywatelska
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Bobowie	Gmina Bobowo, cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Środowisko i klimat Turystyka, kultura, oferta czasu wolnego Edukacja Ochrona zdrowia

			<ul style="list-style-type: none"> Polityka społeczna, aktywność obywatelska
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sucuminie	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Ratowanie życia, mienia i środowiska, działalność kulturalna i sportowa
9.	Rada Działalności Pożytku Publicznego Powiatu Starogardzkiego IV kadencji	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja Polityka społeczna, aktywność obywatelska Integracja i wsparcie osób chorych psychicznie zagrożonych wykluczeniem i naznaczeniem
10.	Rada Gospodarcza przy Wójcie Gminy Zblewo	Gmina Zblewo	<ul style="list-style-type: none"> Gospodarka, rynek pracy, innowacyjność Konsultacja kierunków rozwoju gminy, inwestycje, podatki i opłaty lokalne
11.	Starogardzki Klub Biznesu – Związek Pracodawców	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Zrzeszenie przedsiębiorców
12.	Starogardzki Związek Powiatowo-Gminny	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> Mobilność / Transport publiczny
13.	Stowarzyszenie Mieszkańców na rzecz Rozwoju Gminy Zblewo	Gmina Zblewo	<ul style="list-style-type: none"> Środowisko i klimat Turystyka, kultura, oferta czasu wolnego Ochrona strategiczna miejsc na terenie gminy
14.	Stowarzyszenie Sołtysów Powiatu Starogardzkiego	Gmina Starogard Gdański, Gmina Bobowo, Gmina Zblewo	<ul style="list-style-type: none"> Polityka społeczna, aktywność obywatelska
15.	Stowarzyszenie Starogard 2030	Gmina Miejska Starogard Gdański, Gmina Starogard Gdański	<ul style="list-style-type: none"> Środowisko i klimat Turystyka, kultura, oferta czasu wolnego Rewitalizacja, ochrona zabytków

16.	Szwadron Kawalerii 2. Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich	Cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyka, kultura, oferta czasu wolnego • Polityka społeczna, aktywność obywatelska • Podtrzymywanie tradycji patriotycznych, narodowych, regionalnych, kulturowych
17.	Związek Harcerstwa Polskiego, Chorągiew Gdańska, Hufiec Starogard Gdański	Miasto Starogard Gdański, Gmina Starogard Gdański, Gmina Bobowo	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie formularzy zgłoszeniowych

Partnerzy społeczno-gospodarczy stanowią międzysektorową grupę opiniodawczą - Ciało Doradcze Związku ZIT, zaangażowane na etapie tworzenia Strategii ZIT MOF Starogardu Gdańskiego, a także późniejszego wdrażania. Partnerzy zostali zaproszeni do:

1. stałego uczestnictwa w procesie opracowania Strategii (m.in. współformowanie części diagnostycznej, weryfikacja wyzwań i celów Strategii oraz przedsięwzięć do realizacji w ramach Strategii, w tym formułowanie założeń przedsięwzięć, w których liderami są JST),
2. zgłaszania projektów komplementarnych do ujęcia w Strategii,
3. uczestnictwa w procesie opracowania kryteriów wyboru projektów do ujęcia w Strategii, które finansowane będą w ramach mechanizmu ZIT,
4. uczestnictwa w procesie oceny zgłoszonych projektów,
5. rozpowszechniania informacji na temat konsultacji społecznych Strategii,
6. włączenia się w monitorowanie wdrażania Strategii ZIT,
7. stałego kontaktu z zespołem operacyjnym.

Ponadto partnerzy, wraz ze wszystkimi organizacjami pozarządowymi, są zaproszone do realizacji działań społecznych z zakresu wsparcia imigrantów, które zostaną wyłonione w otwartym naborze, zorganizowanym przez Strony Porozumienia.

Na poszczególnych etapach przygotowania i realizacji Strategii ZIT, a także konkretnych przedsięwzięć wskazanych w Strategii, podejmowane będą odpowiednie kroki w celu

zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Realizacja Strategii nie będzie w żaden sposób przyczyniać się do bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, czemu sprzyjać będzie m.in. zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych i przygotowanie dokumentu w sposób możliwie uspołeczniony. Efekty realizacji Strategii ZIT w równym stopniu dotyczyć będą wszystkich grup społecznych, a projekty społeczne przewidziane do realizacji skierowane będą szczególnie do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

7.3 SPRAWOZDANIE Z PRZEPROWADZONYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego na lata 2021-2027 prowadzone były w okresie od 06.10.2023 r. do 12.11.2023 r., tj. przez okres 37 dni. Konsultacje stanowiły kolejny etap włączenia społeczeństwa w proces przygotowania dokumentu, po przeprowadzonych wcześniej ankietach wśród przedstawicieli lokalnej społeczności, badaniach wśród imigrantów zamieszkujących tereny MOF Starogardu Gdańskiego, jak również spotkaniach z wyłonionymi partnerami społeczno-gospodarczymi reprezentującymi przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje i podmioty działające na rzecz ochrony środowiska i zdrowia, odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami oraz równości płci i niedyskryminacji.

Na stronach internetowych BIP wszystkich członków wchodzących w skład MOF: Gminy Miejskiej Starogard Gdański, Gminy Starogard Gdański, Gminy Bobowo, Gminy Zblewo oraz Powiatu Starogardzkiego opublikowane zostały dokumenty obejmujące Diagnozę do Strategii ZIT MOF Starogardu Gdańskiego, projekt Strategii oraz formularz uwag. Dodatkowo istniała możliwość zapoznania się z dokumentami w formie papierowej w Biurze Związku ZIT MOF Starogardu Gdańskiego. Wszystkie zainteresowane osoby mogły zgłaszać swoje uwagi do dokumentu za pomocą zamieszczonego formularza uwag w formie pisemnej (składając ww. formularz w Biurze Związku ZIT), drogą elektroniczną na adres e-mailowy osoby wyznaczonej z ramienia Lidera lub ustnie do protokołu, również w Biurze Związku ZIT.

W okresie objętym konsultacjami nie wpłynęła żadna uwaga dotycząca projektu Strategii ZIT.

8 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII ZIT

Warunki i procedury obowiązujące przy realizacji Strategii ZIT zostały zawarte w Porozumieniu nr 1/PG.031.1.2021 z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego przy realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Porozumienie zostało zawarte pomiędzy Powiatem Starogardzkim (Lider Porozumienia) a Partnerami Porozumienia: Gminą Miejską Starogard Gdański, Gminą Starogard Gdański, Gminą Zblewo oraz Gminą Bobowo, zwanymi łącznie Stronami Porozumienia. Partnerstwo Stron Porozumienia opiera się o zasady: równości partnerów, partnerstwa, tworzenia możliwie elastycznych rozwiązań oraz stałej współpracy.

Porozumienie powołało związek ZIT MOF Starogardu Gdańskiego w formie porozumienia na podstawie art. 34 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079), w związku z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526) i art. 74 ustawy z dnia z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40). Członkami Związku ZIT MOF Starogardu Gdańskiego są ww. jednostki samorządu terytorialnego będące Stronami Porozumienia.

W ramach Związku ZIT MOF Starogardu Gdańskiego utworzono następującą strukturę: Organ Wykonawczy Związku ZIT, Organ Doradczy Związku ZIT (Zespół Operacyjny) oraz Ciało Doradcze Związku ZIT.

Funkcję Organu Wykonawczego Związku ZIT MOF Starogardu Gdańskiego powierzono Powiatowi Starogardzkemu, który jednocześnie pełni funkcję Lidera Porozumienia upoważnionego do reprezentowania wszystkich Stron Porozumienia. Organ Doradczy Związku ZIT, pełniący funkcję Zespołu Operacyjnego, utworzono na potrzeby opracowania Strategii ZIT oraz wdrożenia instrumentu ZIT, a w jego skład wchodzi przedstawiciele wszystkich Stron Porozumienia. Do prac Organu Doradczego Związku ZIT (Zespołu Operacyjnego) nad opracowaniem Strategii ZIT włączono także Ciało Doradcze składające się z partnerów społecznych i gospodarczych reprezentujących przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje i podmioty.

Jednocześnie w ramach Porozumienia powołano Koordynatora ZIT oraz Biuro Związku ZIT. Koordynator ZIT, wyznaczony i zatrudniony przez Lidera Porozumienia, zapewnia obsługę merytoryczną i administracyjną działań realizowanych w celu opracowania czy aktualizacji dokumentów strategicznych oraz wdrażania instrumentu ZIT, a także zapewnia stały kontakt między wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w procesie wdrażania instrumentu ZIT, w tym opracowywania Strategii ZIT. Biuro ZIT, którego funkcję pełni Wydział Polityki Gospodarczej i Funduszy Europejskich Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim, zapewnia obsługę merytoryczną i administracyjną Związku ZIT MOF Starogardu Gdańskiego.

8.1 LIDER POROZUMIENIA

Powiat Starogardzki jako Lider Porozumienia koordynuje zadania w zakresie programowania i wdrażania instrumentu ZIT, przy współpracy ze wszystkimi Stronami Porozumienia, a także występuje w imieniu Związku ZIT MOF Starogardu Gdańskiego w procesie negocjacji i realizacji instrumentu ZIT wobec innych podmiotów. Do kompetencji Lidera Porozumienia należą:

1. udział w programowaniu nowej perspektywy finansowej 2021-2027,
2. programowanie, negocjowanie i koordynacja przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do programowania i wdrożenia instrumentu ZIT,
3. reprezentowanie Stron Porozumienia podczas wszelkich prowadzonych negocjacji z Instytucją Zarządzającą programem Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027,
4. przedłożenie Strategii ZIT do zaopiniowania właściwym organom,
5. zawarcie Porozumienia z Instytucją Zarządzającą programem Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027, dotyczącego realizacji instrumentu ZIT dla MOF Starogardu Gdańskiego,
6. w przypadku wdrożenia instrumentu ZIT oraz realizacji dofinansowanych projektów, koordynowanie (w tym monitorowanie i nadzorowanie) prawidłowości działań, własnych oraz Partnerów Porozumienia, zgodnie z zapisami wniosku o przyznanie dotacji,
7. zapewnienie udziału Stron Porozumienia w podejmowaniu decyzji i realizacji zadań, na zasadach określonych w niniejszym Porozumieniu,

8. wsparcie Partnerów Porozumienia w realizacji powierzonych zadań,
9. zapewnienie sprawnego systemu komunikacji między Stronami Porozumienia,
10. pozyskiwanie, gromadzenie i archiwizacja dokumentacji związanej z realizacją zadań partnerstwa,
11. podejmowanie działań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,
12. wskazanie Koordynatora ZIT MOF Starogardu Gdańskiego,
13. inne czynności niezbędne do realizacji instrumentu ZIT, uzgodnione przez wszystkie Strony Porozumienia.

8.2 PARTNERZY POROZUMIENIA

Partnerzy Porozumienia zobowiązali się w szczególności do:

1. aktywnej współpracy w ramach Porozumienia,
2. wskazania swoich przedstawicieli do kontaktu i współpracy na potrzeby programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do wdrożenia ZIT w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 (Organ Doradczy Związku ZIT - Zespół Operacyjny),
3. pełnej współpracy z Wykonawcami przy realizacji poszczególnych działań i etapów oraz określonych dla nich czynności,
4. informowania Lidera Porozumienia o przypadkach, które mogą mieć wpływ na prawidłową i terminową realizację działań,
5. udziału w zorganizowanych warsztatach i spotkaniach związanych z realizacją działań,
6. stosowania przyjętego systemu przepływu informacji i komunikacji oraz zapewnienia sprawnego systemu komunikacji między Stronami Porozumienia,
7. nieodpłatnego udostępniania pomieszczeń w celu przeprowadzenia spotkań, konsultacji społecznych i innych czynności związanych z wdrożeniem instrumentu ZIT,
8. podejmowania działań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,
9. wsparcia pozostałych Stron Porozumienia w realizacji powierzonych zadań,
10. pozyskiwania, gromadzenia i archiwizacji dokumentacji związanej z realizacją zadań partnerstwa,
11. podejmowania i realizacji innych czynności, jeśli okażą się one niezbędne w celu prawidłowej realizacji działań.

Ponadto Strony Porozumienia ponoszą odpowiedzialność za skuteczne i terminowe wdrożenie Strategii ZIT i zobowiązały się samodzielnie lub w partnerstwie realizować projekty dla MOF Starogardu Gdańskiego. Zobowiązania finansowe Stron Porozumienia, wynikające z potrzeby zapewnienia wkładu własnego w realizację projektów, będą stanowić koszt własny w budżetach poszczególnych samorządów. W przypadku możliwych nieprawidłowości finansowych lub konieczności zwrotu środków związanych z realizacją projektów w ramach ZIT, każda ze Stron Porozumienia zobowiązała się do ponoszenia kosztów wynikających z nieprawidłowości powstałych w wyniku swojego działania lub zaniechania.

Ustalenia wysokości zobowiązań finansowych wynikających z programowania, wdrażania, finansowania, ewaluacji, uzgadniania wspólnych inwestycji, bieżącej obsługi i rozliczeń oraz wynikające z realizacji budżetu ZIT MOF Starogardu Gdańskiego, są przedmiotem dalszych ustaleń pomiędzy Stronami Porozumienia. Ustalenie wysokości wkładów własnych Stron Porozumienia przy realizacji projektów w ramach ZIT z innych bezwrotnych publicznych źródeł dofinansowania projektów będzie każdorazowo negocjowane przez Strony Porozumienia zaangażowane we wdrożenie instrumentu ZIT.

Porozumienie, oprócz określenia praw i obowiązków oraz zasad współpracy i partnerstwa Stron Porozumienia, zostało zawarte w celu:

1. promowania partnerskiego modelu współpracy jednostek samorządu terytorialnego tworzących MOF Starogardu Gdańskiego,
2. zwiększenia efektywności przedsięwzięć oraz skutecznej realizacji zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy Stron Porozumienia,
3. podniesienia jakości funkcjonowania administracji publicznej w zakresie realizacji zintegrowanych przedsięwzięć partnerskich,
4. wzmocnienia powiązań oraz zapewnienia partnerskiego modelu współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi MOF Starogardu Gdańskiego,
5. wspólnego diagnozowania problemów i barier rozwojowych dla całego MOF Starogardu Gdańskiego oraz sposobów ich rozwiązywania, z uwzględnieniem równomiernego rozwoju obszaru, w tym opracowania i wdrożenia Strategii ZIT dla MOF Starogardu Gdańskiego, odpowiadającej kompleksowo na potrzeby rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład MOF Starogardu Gdańskiego,

6. aktywnego współdziałania na rzecz pozyskania środków zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane na finansowanie strategicznych potrzeb MOF Starogardu Gdańskiego.

8.3 ORGAN DORADCZY ZWIĄZKU ZIT (ZESPÓŁ OPERACYJNY)

Organ Doradczy Związku ZIT (Zespół Operacyjny) jest podmiotem odpowiedzialnym za wdrożenie i realizację instrumentu ZIT, w tym przygotowanie wszelkich niezbędnych dokumentów z tym związanych. W skład Organu Doradczego Związku ZIT (Zespołu Operacyjnego) wchodzi wyznaczeni przez Strony Porozumienia przedstawiciele, którzy koordynują prace w zakresie programowania i wdrażania instrumentu ZIT, w tym opracowania Strategii ZIT.

Lider Porozumienia pełniący funkcję Organu Wykonawczego, który kieruje pracami Zespołu Operacyjnego, zwołuje spotkania – w zależności od potrzeb – wyznaczając ich termin na co najmniej 7 dni przed planowanym terminem. Organizacja spotkań odbywa się w siedzibach Stron Porozumienia, które zapewniają obsługę organizacyjną spotkań. Lider Porozumienia może zapraszać do udziału w spotkaniach Zespołu Operacyjnego osoby trzecie, jeżeli uzna, że ich kompetencje i wiedza mogą być przydatne podczas realizowanych zadań. Wszystkie decyzje Organu Doradczego Związku ZIT (Zespołu Operacyjnego) podejmowane są w drodze głosowania. Do zadań Organu Doradczego Związku ZIT (Zespołu Operacyjnego) należą w szczególności:

1. koordynacja opracowania Strategii ZIT,
2. koordynacja współpracy między Stronami Porozumienia,
3. koordynacja identyfikacji projektów oraz zapewnienie komplementarności realizowanych zadań w ramach Porozumienia,
4. monitorowanie wdrażania Strategii ZIT (a w razie konieczności jej aktualizacja),
5. stały kontakt z innymi instytucjami zaangażowanymi w opracowanie Strategii ZIT,
6. prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych.

8.4 CIAŁO DORADCZE ZWIĄZKU ZIT

Do procesu opracowania Strategii ZIT zostało włączone Ciało Doradcze składające się z partnerów społecznych i gospodarczych reprezentujących przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje i podmioty działające na rzecz ochrony środowiska i zdrowia, odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami oraz równości płci i niedyskryminacji. Wszyscy członkowie Ciała Doradczego mają prawo do czynnego udziału w pracach nad opracowaniem Strategii ZIT u boku Organu Doradczego Związku ZIT (Zespołu Operacyjnego).

8.5 PODSTAWY PRAWNE

Strategia ZIT MOF Starogardu Gdańskiego, zarówno w sferze diagnostycznej, jak i planistycznej, jest zgodna z krajowymi i unijnymi dokumentami strategicznymi, planistycznymi oraz regulacjami prawnymi dla okresu budżetowania Unii Europejskiej na lata 2021-2027, tj. wspólnotowymi, krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, w tym w szczególności:

1. Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030,
2. Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030,
3. rekomendacjami Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz Zarządu Województwa Pomorskiego,
4. Strategiami rozwoju Gmin i Powiatu będących Stronami Porozumienia,
5. Porozumieniem nr PG.031.1.2021 zawartym przez Strony Porozumienia,
6. Programem Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027.

8.6 WYŁANIANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ ROZWOJOWYCH

Przedsięwzięcia rozwojowe przewidziane do realizacji w ramach instrumentu ZIT zostały wyłonione w ramach otwartych naborów, które odbyły się w okresie luty – marzec 2023 roku, w oparciu o obiektywne kryteria wypracowane w ramach ścisłej współpracy i ustaleń Stron Porozumienia – samorządów tworzących MOF Starogardu Gdańskiego, oraz Ciała Doradczego Związku ZIT – partnerów społeczno-gospodarczych, którzy uczestniczyli w procesie opracowania kryteriów wyboru projektów do ujęcia w Strategii oraz w procesie oceny zgłoszonych projektów.

Ponadto zarówno Strony Porozumienia jak i partnerzy społeczno-gospodarczy zgłaszali przedsięwzięcia komplementarne, których realizacja jest istotna z punktu widzenia osiągnięcia celów Strategii ZIT. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach projektu społecznego (EFS+) na rzecz włączenia do społeczeństwa imigrantów, zostaną wypracowane z partnerami społeczno-gospodarczymi, będą koordynowane przez Strony Porozumienia, a ich realizatorzy (organizacje pozarządowe) wyłonieni zostaną w wyniku otwartego, dedykowanego naboru. Nabór ten przeprowadzony zostanie w późniejszym terminie – bezpośrednio przez przystąpieniem do realizacji projektu.

8.7 PLANOWANE DZIAŁANIA W ZAKRESIE MONITOROWANIA GOTOWOŚCI

REALIZACYJNEJ PROJEKTÓW

Za realizację każdego z projektów odpowiedzialny jest lider danego przedsięwzięcia, który odpowiadać będzie za koordynację działań na całym etapie przygotowania i realizacji przedsięwzięć, w tym także za monitorowanie gotowości realizacyjnej projektów. Postępy w przygotowaniu i realizacji projektów prezentowane będą na spotkaniach Zespołu Operacyjnego. Strony Porozumienia ponoszą odpowiedzialność za skuteczne i terminowe wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć.

8.8 MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Proces wdrażania Strategii ZIT będzie monitorowany i oceniany, by dostarczyć niezbędnych danych dotyczących postępu w realizacji założonych celów i priorytetów, a tym samym zapewnić wsparcie procesowi decyzyjnego związanego z planowaniem rozwoju MOF oraz wykorzystaniem zasobów (przede wszystkim finansowych) kierowanych na realizację Strategii.

Za monitorowanie i ewaluację Strategii odpowiadać będzie bezpośrednio Organ Doradczy Związku ZIT (Zespół Operacyjny). Działania te będą procedowane w porozumieniu z partnerami społeczno-gospodarczymi (Ciałem Doradczym Związku ZIT), dzięki cyklicznym spotkaniom, umożliwiającym sprawny przepływ informacji.

Proces monitorowania opierał się będzie na raportach prezentujących postęp w realizacji poszczególnych projektów oraz priorytetów, na podstawie założonych do osiągnięcia wskaźników minimalnych – zarówno dla każdego z projektów realizowanych w ramach instrumentu ZIT, jak i dla każdego z priorytetów i kierunków interwencji. Raporty te sporządzane będą przez Koordynatora ZIT, przy wsparciu Biura Związku ZIT oraz prezentowane podczas spotkań Zespołu Operacyjnego minimum raz na dwa lata. Wnioski i rekomendacje wynikające z raportów będą mogły być przesłanką do aktualizacji Strategii.

9 ZAŁĄCZNIK NR 1 Kryteria Wyboru Projektów

KRYTERIA OCENY FORMALNEJ I MERYTORYCZNEJ
do ujęcia w Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Starogardu Gdańskiego
zatwierdzone w dniu 14.02.2023 r.

Obszary tematyczne (priorytety inwestycyjne):

1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych
2. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
3. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia
4. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Nabór nie dotyczył obszaru włączenia do społeczeństwa imigrantów, gdyż nabór na organizacje, które realizować będą poszczególne działania w ramach tego projektu, przeprowadzony zostanie w późniejszym terminie – bezpośrednio przez przystąpieniem do realizacji projektu.

Kryteria oceny:

1. Kryteria oceny formalnej – takie same we wszystkich obszarach tematycznych (priorytetach inwestycyjnych)
2. Kryteria oceny merytorycznej: kryteria oceny dostępu oraz kryteria oceny punktowej

KRYTERIA OCENY FORMALNEJ

Lp.	Nazwa kryterium	Ocena
Kryterium nr 1	Złożenie formularza fiszki projektu w wymaganym terminie	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 2	Złożenie formularza fiszki projektu na wymaganym wzorze	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 3	Złożenie formularza fiszki projektu w języku polskim	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 4	Złożenie formularza fiszki projektu przez osobę/osoby uprawnioną/uprawnione do reprezentowania beneficjenta	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 5	Dołączenie niezbędnych dokumentów stanowiących załączniki do formularza, tj. dokumentu potwierdzającego uprawnienie do reprezentowania beneficjenta, a w przypadku, gdy formularz fiszki projektu został podpisany przez inne osoby niż uprawnione do reprezentowania – stosowne pełnomocnictwo	☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy

**WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I REDUKCJI EMISJI GAZÓW
CIEPLARNIANYCH**

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA DOSTĘPU

Lp.	Nazwa kryterium	Ocena
Kryterium nr 1	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) objęty niniejszym naborem	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 2	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) określony w FEP 2021-2027 w ramach alokacji dla ZIT MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 3	Projekt realizowany jest na terenie MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 4	Deklaracja realizacji projektu zintegrowanego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 5	Rodzaj nieruchomości na cele projektu jest zgodny z zapisami FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 6	Cel projektu wraz z uzasadnieniem potrzeb jego realizacji jest zgodny z FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 7	Zakres rzeczowy projektu (szczegółowy zakres planowanych prac/działań) jest zgodny z rodzajami zadań obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego) określonego w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 8	Odniesienie opisu efektu do wskaźników produktu i rezultatu określonych w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 9	Projekt zapewni osiągnięcie co najmniej od 30% do 60% oszczędności energii pierwotnej, z wyjątkiem zabytkowych budynków użyteczności publicznej	☐ Tak ☐ Nie ☐ Budynek jest zabytkiem
Kryterium nr 10	Deklaracja o zapewnieniu wniesienia wkładu własnego	☐ Tak ☐ Nie

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA PUNKTOWE

Lp.	Nazwa kryterium	Sposób punktacji
Kryterium nr 1	Planowana liczba odbiorców korzystająca z efektów projektu	<p>0 pkt – efekty realizacji projektu obejmują nie więcej niż 50 odbiorców</p> <p>1 pkt – efekty realizacji projektu obejmują od 50 do 250 odbiorców</p> <p>2 pkt – efekty realizacji projektu obejmują ponad 250 odbiorców</p>
Kryterium nr 2	Deklaracja opracowania audytu energetycznego budynku najpóźniej do końca II kwartału 2023 r.	<p>0 pkt - nie</p> <p>1 pkt - tak</p>
Kryterium nr 3	Projekt przewiduje zastosowanie instalacji OZE	<p>0 pkt - nie</p> <p>1 pkt - tak</p>
Kryterium nr 4	Projekt dotyczy poprawy efektywności energetycznej budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ochroną konserwatorską obejmujące kompleksowy system zarządzania energią w tych budynkach	<p>0 pkt - Budynek nie jest zabytkiem</p> <p>1 pkt - Budynek wpisany jest do Gminnej Ewidencji Zabytków</p> <p>2 pkt - Budynek wpisany jest do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego</p>
Kryterium nr 5	Doświadczenie w realizacji projektu w ramach obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego)	<p>0 pkt – brak doświadczenia</p> <p>1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów</p> <p>2 pkt – doświadczenie w realizacji 3 i więcej projektów</p>
Kryterium nr 6	Doświadczenie w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych	<p>0 pkt – brak doświadczenia</p> <p>1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów</p> <p>2 pkt – doświadczenie w realizacji od 3 do 4 projektów</p> <p>3 pkt – doświadczenie w realizacji 5 i więcej projektów</p>

**WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIAN KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU
ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, A TAKŻE
ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO**

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA DOSTĘPU

Lp.	Nazwa kryterium	Ocena
Kryterium nr 1	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) objęty niniejszym naborem	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 2	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) określony w FEP 2021-2027 w ramach alokacji dla ZIT MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 3	Projekt realizowany jest na terenie MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 4	Deklaracja realizacji projektu zintegrowanego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 5	Rodzaj przedsięwzięcia w obszarze adaptacji do zmian klimatu jest zgodny z zapisami FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 6	Cel projektu wraz z uzasadnieniem potrzeb jego realizacji jest zgodny z FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 7	Zakres rzeczowy zgłaszanego projektu (szczegółowy zakres planowanych prac/ działań) zgodny z planowanymi rodzajami zadań obszaru tematycznego określonego w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 8	Odniesienie opisu efektu do wskaźników produktu i rezultatu określonych w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 9	Projekt obejmujący budowę kanalizacji deszczowej wynika z miejskich planów adaptacji do zmian klimatu lub innych dokumentów wskazujących na istnienie ryzyka powodziowego na obszarze objętym projektem	☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy
Kryterium nr 10	Deklaracja o zapewnieniu wniesienia wkładu własnego	☐ Tak ☐ Nie

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA PUNKTOWE

Lp.	Nazwa kryterium	Sposób punktacji
Kryterium nr 1	Zasięg oddziaływania projektu	<p>0 pkt – zasięg oddziaływania projektu nie wykracza poza obszar 1 gminy</p> <p>1 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 1-2 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>2 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 3-4 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>3 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>4 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje obszar powiatu starogardzkiego</p>
Kryterium nr 2	Planowana liczba odbiorców korzystająca z efektów realizacji projektu	<p>0 pkt – efekty realizacji projektu obejmują nie więcej niż 1000 odbiorców</p> <p>1 pkt – efekty realizacji projektu obejmują od 1000 do 5000 odbiorców</p> <p>2 pkt – efekty realizacji projektu obejmują ponad 5000 odbiorców</p>
Kryterium nr 3	Retencjonowanie wody	<p>0 pkt – projekt nie zawiera komponentów retencjonujących wody opadowe i roztopowe</p> <p>1 pkt – w zakresie rzeczowym projektu znajduje się zbiornik lub zbiorniki retencyjne o łącznej nowej pojemności mniej niż 2 000 m³</p> <p>2 pkt – w zakresie rzeczowym projektu znajduje się zbiornik lub zbiorniki retencyjne o łącznej nowej pojemności od 2 000 m³ do mniej niż 10 000 m³</p> <p>3 pkt – w zakresie rzeczowym projektu znajduje się zbiornik lub zbiorniki retencyjne o łącznej nowej pojemności 10 000 m³ i więcej</p>
Kryterium nr 4	Komplementarność projektu	<p>0 pkt – brak powiązań</p> <p>1 pkt – projekt jest powiązany z innym projektem/ projektami w taki sposób, że ich rezultaty wzmacniają się wzajemnie (projekt zrealizowany/ realizowany/ planowany do realizacji)</p>

		2 pkt – projekt jest powiązany z innym projektem/ projektami w taki sposób, że projekty warunkują się wzajemnie lub stanowią następujące po sobie etapy określonego programu lub planu działania (projekt zrealizowany/ realizowany/ planowany do realizacji)
Kryterium nr 5	Innowacyjność – wykorzystanie w projekcie rozwiązań z zakresu zielono-błękitnej infrastruktury	0 pkt - nie 2 pkt - tak
Kryterium nr 6	Doświadczenie w realizacji projektu w ramach priorytetu	0 pkt – brak doświadczenia 1 pkt – realizacja min. 1 projektu
Kryterium nr 7	Doświadczenie w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych	0 pkt – brak doświadczenia 1 pkt – doświadczenie w realizacji 1-2 projektów 2 pkt – doświadczenie w realizacji 3-4 projektów 3 pkt – doświadczenie w realizacji 5 i więcej projektów

**WZMACNIANIE OCHRONY I ZACHOWANIA PRZYRODY, RÓŻNORODNOŚCI
BIOLOGICZNEJ ORAZ ZIELONEJ INFRASTRUKTURY, W TYM NA OBSZARACH
MIEJSKICH, ORAZ OGRANICZENIE WSZELKICH RODZAJÓW ZANIECZYSZCZENIA**

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA DOSTĘPU

Lp.	Nazwa kryterium	Ocena
Kryterium nr 1	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) objęty niniejszym naborem	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 2	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) określony w FEP 2021-2027 w ramach alokacji dla ZIT MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 3	Projekt realizowany jest na terenie MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 4	Deklaracja realizacji projektu zintegrowanego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 5	Rodzaj przedsięwzięcia w obszarze różnorodności biologicznej i krajobrazu jest zgodny z zapisami FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 6	Cel projektu wraz z uzasadnieniem potrzeb jego realizacji jest zgodny z FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 7	Zakres rzeczowy zgłaszanego projektu (szczegółowy zakres planowanych prac/ działań) jest zgodny z rodzajami zadań obszaru tematycznego określonego w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 8	Odniesienie opisu efektu do wskaźników produktu i rezultatu określonych w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 9	Deklaracja o zapewnieniu wniesienia wkładu własnego	☐ Tak ☐ Nie

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA PUNKTOWE

Lp.	Nazwa kryterium	Sposób punktacji
Kryterium nr 1	Zasięg oddziaływania projektu	<p>0 pkt – zasięg oddziaływania projektu nie wykracza poza obszar 1 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>1 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje od 1 do 2 gmin MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>2 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 3-4 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>3 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>4 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje obszar powiatu starogardzkiego</p> <p>5 pkt – zasięg oddziaływania projektu wykracza poza obszar powiatu starogardzkiego</p>
Kryterium nr 2	Komplementarność projektu	<p>0 pkt – brak powiązań</p> <p>1 pkt – projekt jest powiązany z innym projektem/projektami w taki sposób, że ich rezultaty wzmacniają się wzajemnie (projekt zrealizowany/realizowany/planowany do realizacji)</p> <p>2 pkt – projekt jest powiązany z innym projektem/projektami w taki sposób, że projekty warunkują się wzajemnie lub stanowią następujące po sobie etapy określonego programu lub planu działania (projekt zrealizowany/ realizowany/ planowany do realizacji)</p>
Kryterium nr 3	Doświadczenie w realizacji projektu w ramach obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego)	<p>0 pkt – brak doświadczenia</p> <p>1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów</p> <p>2 pkt – doświadczenie w realizacji 3 i więcej projektów</p>
Kryterium nr 4	Doświadczenie w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych	<p>0 pkt – brak doświadczenia</p> <p>1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów</p> <p>2 pkt – doświadczenie w realizacji od 3 do 4 projektów</p> <p>3 pkt – doświadczenie w realizacji 5 i więcej projektów</p>

**WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ JAKO
ELEMENTU TRANSFORMACJI W KIERUNKU GOSPODARKI ZEROEMISYJNEJ**

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA DOSTĘPU

Lp.	Nazwa kryterium	Ocena
Kryterium nr 1	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) objęty niniejszym naborem	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 2	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) określony w FEP 2021-2027 w ramach alokacji dla ZIT MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 3	Projekt realizowany jest na terenie MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 4	Deklaracja realizacji projektu zintegrowanego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 5	Projekt jest zgodny z zapisami Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie mobilności i komunikacji (pełniącym funkcję Regionalnego Planu Transportowego)	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 6	Cel projektu wraz z uzasadnieniem potrzeb jego realizacji jest zgodny z FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 7	Zakres rzeczowy projektu (szczegółowy zakres planowanych prac/działań) jest zgodny z rodzajami zadań obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego) określonego w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 8	Odniesienie opisu efektu do wskaźników produktu i rezultatu określonych w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 9	Projekt dotyczy drogi rowerowej o charakterze transportowym ujętej w Regionalnym Planie Transportowym dla Województwa Pomorskiego 2030	☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy
Kryterium nr 10	Planowane do zakupu pojazdy niskoemisyjne spełniają wymogi dla ekologicznie czystych pojazdów w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/33/WE zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/1161/WE	☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy

Kryterium nr 11	Projekt z zakresu transportu publicznego zapewnia zarówno w zakresie infrastruktury, jak i taboru dostępność dla osób o ograniczonej mobilności oraz z niepełnosprawnościami	☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy
Kryterium nr 12	Projekt obejmujący zakup taboru łączy się z wycofaniem z użytkowania najbardziej wyeksploatowanego taboru	☐ Tak ☐ Nie ☐ Nie dotyczy
Kryterium nr 13	Deklaracja o zapewnieniu wniesienia wkładu własnego	☐ Tak ☐ Nie

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA PUNKTOWE

Lp.	Nazwa kryterium	Sposób punktacji
Kryterium nr 1	Zasięg oddziaływania projektu	<p>0 pkt – zasięg oddziaływania projektu nie wykracza poza obszar 1 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>1 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 1-2 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>2 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 3-4 gminy MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>3 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego</p> <p>4 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje obszar powiatu starogardzkiego</p> <p>5 pkt – zasięg oddziaływania projektu wykracza poza obszar powiatu starogardzkiego</p>
Kryterium nr 2	Wykorzystanie w projekcie publicznego węzła integrującego	<p>0 pkt – nie</p> <p>2 pkt - tak</p>
Kryterium nr 3	Doświadczenie w realizacji projektu w ramach obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego)	<p>0 pkt – brak doświadczenia</p> <p>1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów</p> <p>2 pkt – doświadczenie w realizacji 3 i więcej projektów</p>
Kryterium nr 4	Doświadczenie w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych	<p>0 pkt – brak doświadczenia</p> <p>1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów</p> <p>2 pkt – doświadczenie w realizacji od 3 do 4 projektów</p> <p>3 pkt – doświadczenie w realizacji 5 i więcej projektów</p>

**ZAPEWNIENIE RÓWNEGO DOSTĘPU DO OPIEKI ZDROWOTNEJ I WSPIERANIE
ODPORNOŚCI SYSTEMÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ, W TYM PODSTAWOWEJ OPIEKI
ZDROWOTNEJ, ORAZ WSPIERANIE PRZECHODZENIA OD OPIEKI INSTYTUCJONALNEJ
DO OPIEKI RODZINNEJ I ŚRODOWISKOWEJ**

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA DOSTĘPU

Lp.	Nazwa kryterium	Ocena
Kryterium nr 1	Podmiot leczniczy funkcjonuje w publicznym systemie ubezpieczeń zdrowotnych	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 2	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) objęty niniejszym naborem	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 3	Projekt wpisuje się w obszar tematyczny (priorytet inwestycyjny) określony w FEP 2021-2027 w ramach alokacji dla ZIT MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 4	Projekt realizowany jest na terenie MOF Starogardu Gdańskiego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 5	Deklaracja realizacji projektu zintegrowanego	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 6	Cel projektu wraz z uzasadnieniem potrzeb jego realizacji jest zgodny z FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 7	Zakres rzeczowy projektu (szczegółowy zakres planowanych prac/ działań) jest zgodny z rodzajami zadań obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego) określonego w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 8	Odniesienie opisu efektu do wskaźników produktu i rezultatu określonych w FEP 2021-2027	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 9	Powiązanie projektu z działaniami realizowanymi w ramach EFS+	☐ Tak ☐ Nie
Kryterium nr 10	Deklaracja o zapewnieniu wniesienia wkładu własnego	☐ Tak ☐ Nie

KRYTERIA OCENY MERYTORYCZNEJ – KRYTERIA PUNKTOWE

Lp.	Nazwa kryterium	Sposób punktacji
Kryterium nr 1	Wykorzystanie w projekcie nowoczesnych technologii	0 pkt – nie 1 pkt - tak
Kryterium nr 2	Udział w projekcie wolontariatu	0 pkt – nie 1 pkt – tak
Kryterium nr 3	Posiadanie przez podmiot leczniczy pracowni diagnostycznych realizujących świadczenia w ramach kontraktu z NFZ	1 pkt – Pracownia USG 1 pkt – Pracownia Rentgenodiagnostyki 1 pkt – Pracownia Tomografii Komputerowej 1 pkt – Pracownia Rezonansu Magnetycznego
Kryterium nr 4	Zasięg oddziaływania projektu	0 pkt – zasięg oddziaływania projektu nie wykracza poza obszar 1 gminy MOF Starogardu Gdańskiego 1 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 1-2 gminy MOF Starogardu Gdańskiego 2 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje 3-4 gminy MOF Starogardu Gdańskiego 3 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje cały obszar MOF Starogardu Gdańskiego 4 pkt – zasięg oddziaływania projektu obejmuje obszar powiatu starogardzkiego 5 pkt – zasięg oddziaływania projektu wykracza poza obszar powiatu starogardzkiego
Kryterium nr 5	Planowana liczba odbiorców korzystająca z efektów projektu	1 pkt - Do 10 000 2 pkt - Od 10 000 do 20 000 3 pkt - Od 20 000 do 30 000 4 pkt - Powyżej 30 000
Kryterium nr 6	Przyjęty przez podmiot leczniczy wieloletni dokument strategiczny określający jego kierunki rozwoju	0 pkt – nie 1 pkt – tak

Kryterium nr 7	Posiadanie przez podmiot leczniczy Akredytacji Ministra Zdrowia w zakresie jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych	0 pkt – nie 1 pkt – tak
Kryterium nr 8	Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektu w ramach obszaru tematycznego (priorytetu inwestycyjnego)	0 pkt – brak doświadczenia 1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów 2 pkt – doświadczenie w realizacji 3 i więcej projektów
Kryterium nr 9	Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych	0 pkt – brak doświadczenia 1 pkt – doświadczenie w realizacji od 1 do 2 projektów 2 pkt – doświadczenie w realizacji od 3 do 4 projektów 3 pkt – doświadczenie w realizacji 5 i więcej projektów
Kryterium nr 10	Podmiot świadczący kompleksowe świadczenia opieki zdrowotnej w ramach kontraktu z NFZ	1 pkt - Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna 1 pkt - Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna 1 pkt - Leczenie Stacjonarne